

סדר מצוה יומית מצות המלך

הנקרא סמ"ה - והוא סדר מצות היום
מיוסד ללמוד מצוה אחת בכל יום
מתקנה חד מבעלי התוספות
רבינו יצחק מקורביל בעל הסמ"ק ז"ל

סדר הלימוד לחודש
סיון תשפ"ה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק בעל משנה הלכות
מאונגוואר זצוקללה"ה

תפלה קצרה לפני לימוד המצוות

מאת כ"ק מרן אדמו"ר זצוקלה"ה

רבוֹן העוֹלָמִים מֶלֶךְ עֶלְיוֹן אֲדוֹן הַכֹּל אֵב
תַּרְחֻמִּים וְהַסְלִיחוֹת מוֹרִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה'
אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּקִדָּה וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה עַל
אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְהַבְדַּלְתָּנוּ מִן
הַתּוֹעִים וְקִרְבָּתָנוּ לַעֲבוּדְךָ וְנָתַתָּ לָנוּ תוֹרַת
אֱמֶת חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים יִשְׂרָאֵל וְחַי עוֹלָם נִמְעַת
בְּתוֹכָנוּ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קְרֵאתָ:

אֲנֵא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים פֶּתַח לִבֵּנוּ בְּתוֹרְתְךָ
וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוּף נַפְשֵׁנוּ וּמִבְּנֵיךָ
תְּבַיְנֵנוּ לְהַבִּין וְלַהֲשִׁיב לְשִׁמְעוּ לְלִמּוּד וּלְלִמּוּד
לְשִׁמּוּר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקִיּוֹם אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד
תוֹרְתְךָ וּמִצְוֹתֶיךָ בְּאַהֲבָה לְכוֹן לְאַמְתָּה וְלַהֲבִין
עִמָּךְ סוּדוֹתֶיךָ, וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל שְׂגִיאַת וּטְעוּת,
וְתִשֵּׁם בְּלִבֵּנוּ אֶהְיֶיךָ וְיִרְאַתְךָ כֹּל יְמֵי חַיֵּינוּ וְכוּף
אֶת יִצְרָנוּ לְהִשְׁתַּעֲבֵד לָךְ וְתַתְּנֵנוּ לְחֵן לְחֶסֶד
וְלִרְחֻמִּים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל רֹאֵנוּ, וְשִׁירָאוּ
מַעֲלוֹתֵינוּ וְלֹא חֲסִירוֹנוֹתֵינוּ, וְכֵן אֲנַחְנוּ מֵהֶם,
וְתִגְבִּיָּה קִרְנֵנוּ לְמַעַלָּה, וְתַצִּילֵנוּ מִכָּפַר כָּל אוֹיֵב,
וְכָל חַוְשָׁבִים עָלֵינוּ רָעָה מִהֲרָה הַפֵּר עֲצָתָם
וְקַלְקַל מַחֲשַׁבְתָּם וַעֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמוֹכָה אוֹת:

וְהִרְנֵי בּוֹלֵל עֲצָמֵי בָשֶׁם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּלִמּוּד
הַמִּצְוֹת וְהַלְבוּתֵיהֶם שְׂאֵנִי לִמּוּד הַיּוֹם
וּבְכָל יוֹם, וְלֵאמֹר כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל הַקְדוּשִׁים
וְלַהֲבִיל בָּהֶם בְּכָל וּפְרָט, וְיֵהָא לִמּוּד זֶה עוֹלָה
לְפָנֶיךָ אֲבִינוּ מִלִּבֵּנוּ כְּאֵלּוּ קִימַתִּי כָּל מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ
חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו וְגִזְרוֹתָיו וְנִשְׁלָמָה פְּרִים שְׂפָתֵינוּ,
וְזִכּוֹת מוֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה עֶבֶד נֶאֱמָן אֲשֶׁר עַל יָדוֹ
נָתַתָּ אֵלֶּה הַמִּצְוֹת יַעֲמִיד לָנוּ וְלְכָל יִשְׂרָאֵל וְנִהְיָה
אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי אֲצִאֲצֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבֵּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלִזְמִיד תוֹרְתְךָ
לְשִׁמָּה, וְתִמְהַר וְתַחֲיֵשׁ לְגִאֲלָנוּ עַל יְדֵי מוֹשִׁיחַ
צִדְקָנוּ וְתִבְנֶה בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְשֵׁם נִעֲבָדְךָ בִּירְאָה
כִּימֵי עוֹלָם וּבְשָׁנִים קִדְּמוֹת:

(אחר הלימוד יאמר גם ברוך אלהינו שבראנו לעבודו וכו').

מצות המלך

משנה הלכות

בהוצאת מכון

"משנה הלכות גדולות"

להוצאת ספרי

כ"ק מרן אדמו"ר הגדול זצוקלה"ה

בנשיאות כ"ק טרנ האדמו"רים שליט"א

כל הזכויות שמורות

קרית אונוואר, רמת

ת.ד. 23451

ירושלים - 9123401

02-5869097

1578 53rd Street

Brooklyn, N.Y. 11219

U.S.A.

(718) 851-0806

הוצאה לאור:

02-5869097

דבר המערכת

ברוב חסדים ובשבח ובהודי' להשי"ת שזכינו ויצא לאור מהדורה חדשה ומאירת עינים לספר המצוות מהגה"ק רבינו בעל משנה הלכות מאונגוואר צוקללה"ה, ה"ה ספר מצות המלך עם פירוש משנה הלכות.

והנה זכו אלפי מאחב"י ללמוד וללמד ולסיים (כמה פעמים) את תרי"ג מצוות ע"פ הסדר בספר מצות המלך, והעידו על עצמם לומדים רבים שכאשר השקיעו כמה דקות ביום ללמוד את ה'מצוה היומית', אותו היום היה נשגב מאד הן מבחינה רוחנית והן מבחינה גשמית.

ב"ה כבר יצא לאור קונטרס חודשי הזו מהמהדורה החדשה במשך כל מחזור ל"ח ללימוד המצוות, למען זיכוי הרבים להגדיל תורה ולהאדירה, כפי שהותקן והוסכם ע"י גדולי הרבנים והאדמו"רים מדור הקודם - בוני ורועי כלל ישראל אחרי החורבן, כמובא בהסכמת הספר.

ובס"ד עכשיו לרגל התחלת מחזור ל"ט ללימוד המצוות יש להשיג את הספר כולו 'מצות המלך' מהדורה חדשה בחניות הספרים או ע"י המכון.

בברכת התורה

מכון משנה הלכות

חודש סיון נתנדב ע"י

הרה"ח ר' אברהם בער קליינבארט הי"ו

לעילוי נשמות

ר' אברהם דוב ב"ר יוסף הי"ד - נעקד"ה כ"ה אייר תש"ד
מרת הענטשא בת ר' אברהם ע"ה - נלב"ע י"א אייר תרצ"א
ר' אשר צבי ב"ר יוסף הי"ד - נעקד"ה כ"ה אייר תש"ד
מרת ליבא בת ר' שלמה זלמן ע"ה - נלב"ע ד' סיון

לשמוע שיעור יומי בסדר המצוות

קול אונגוואר:

605-477-4427, 3, 1

מפעל מצוה יומית

(347) 692-8777

לאזט א מעטעדש אדער שיקט א טעקסט

MitzvaYomis@gmail.com

קריאת גדולי וצדיקי הדור זצוק"ל להצטרף ללימוד ה'מצוה היומית' התפרסם לקראת הופעת 'מצות המלך' - מהדורת תשכ"ג

רצוי עד כמה שאפשר שכל אחד מישראל ישתתף ללמוד את המצוה בציבור כפי שהודע בלוח "מצוה יומית" וגדולה מצוה דרבים. ובזכות לימוד וקיום המצוות נזכה לגאולה שלימה במהרה, בברכת כתיבה וחתימה טובה לכל ישראל.

אברהם יפהן

ר"מ בית יוסף נאוואהרדק (זצוק"ל)

אברהם יהושע העשל

כ"ק אדמו"ר מקאפישניץ (זצוק"ל)

אברהם קלמנוביץ

ראש ישיבת מיר (זצוק"ל)

אהרן קאטלר

ראש ישיבת בית מדרש גבוה לעקוואד (זצוק"ל)

אליעזר זוסיא פורטיגאל

כ"ק אדמו"ר מסקולען (זצוק"ל)

גדליה שאר

ר"מ במתיבתא תורה ודעת (זצוק"ל)

יוסף אליהו בר' אליעזר הענקין

מנהל עזרת תורה (זצוק"ל)

יוסף ברויער מפפד"מ

רב ור"מ דקהל עדת ישרון (זצוק"ל)

יוסף גרינוואלד

כ"ק אדמו"ר מפאפא (זצוק"ל)

יעקב יוסף טווערסקי

כ"ק אדמו"ר מסקווירא (זצוק"ל)

יעקב קמינצקי

ר"מ מתיבתא תורה ודעת (זצוק"ל)

יצחק הוטנר

ר"מ מתיבתא חיים בערלין (זצוק"ל)

לוי יצחק גרינוואלד

גאב"ד צעהלים (זצוק"ל)

משה פיינשטיין

ראש ישיבת תפארת ירושלים (זצוק"ל)

מרדכי שלמה פריעדמאן

כ"ק אדמו"ר מבויאן (זצוק"ל)

מרדכי שלום יוסף פריעדמאן

כ"ק אדמו"ר מסדיגורא (זצוק"ל)

שלמה הלברשטאם

כ"ק אדמו"ר מבאבוב (זצוק"ל)

שמואל בלאאמוה"ג מוהרש"ב

גאב"ד מאטרסדארף (זצוק"ל)

נודע כי כ"ק אדמו"ר מגור

ה'לב שמחה' זצוקל"ה

קבע שיעור לימוד יומי בספר 'מצות המלך'.

מנחם מנדל שניאורסאהן

כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש (זצוק"ל)

מבוא הספר וקריאות הקודש במלואם נדפסו בסוף חלק ב'.

לוח מצוה יומית - חודש סיון

יום רביעי - במדבר:	א' סיון
מצוה קפא.	דין טומאת הנדה
יום חמישי:	ב' סיון
מצוה קפב.	דין טומאת הזבה
ערב שבת:	ג' סיון
מצוה קפג.	חיוב הזב בקרבן
שבת קודש:	ד' סיון
מצוה קפד.	לא לבא בכל עת לקודש
יום ראשון - נשא:	ה' סיון
מצוה קפה.	דין עבודת יוה"כ
יום שני:	ו' סיון
מצוה קפו.	דין שחוטי חוץ
יום שלישי:	ז' סיון
מצוה קפז.	מצות כיסוי הדם
יום רביעי:	ח' סיון
מצוה קפח.	דין איסור עריות
יום חמישי:	ט' סיון
מצוה קפט.	ערות אביך לא תגלה
ערב שבת:	י' סיון
מצוה קצ.	איסור ערות האם
שבת קודש:	י"א סיון
מצוה קצא.	ערות אשת האב
יום ראשון - בהעלותך:	י"ב סיון
מצוה קצב.	איסור ערות אחות
יום שני:	י"ג סיון
מצוה קצג.	ערות בת הבן
יום שלישי:	י"ד סיון
מצוה קצד.	ערות בת הבת
יום רביעי:	ט"ו סיון
מצוה קצה.	איסור ערות הבת
יום חמישי:	ט"ז סיון
מצוה קצו.	ערות בת אשת אב
ערב שבת:	י"ז סיון
מצוה קצז.	ערות אחות האב
שבת קודש:	י"ח סיון
מצוה קצח.	ערות אחות האם
יום ראשון - שלח:	י"ט סיון
מצוה קצט.	ערות אח האב
יום שני:	כ' סיון
מצוה ר.	ערות אשת אח האב
יום שלישי:	כ"א סיון
מצוה רא.	ערות כלתך לא תגלה
יום רביעי:	כ"ב סיון
מצוה רב.	איסור אשת אח
יום חמישי:	כ"ג סיון
מצוה רג.	ערות אשה ובתה
ערב שבת:	כ"ד סיון
מצוה רד.	אשה ובת בנה
שבת קודש:	כ"ה סיון
מצוה רה.	אשה ובת בתה
יום ראשון - קרה:	כ"ו סיון
מצוה רו.	ערות אשה ואחותה
יום שני:	כ"ז סיון
מצוה רז.	דין אשה נדה
יום שלישי:	כ"ח סיון
מצוה רח.	מזרעך לא תתן למולך
יום רביעי:	כ"ט סיון
מצוה רט.	איסור משכב זכר
יום חמישי:	ל' סיון
מצוה רי.	לא תשכב עם בהמה

יום רביעי - במדבר:	א' סיון
מצוה קפא.	דין טומאת הנדה
יום חמישי:	ב' סיון
מצוה קפב.	דין טומאת הזבה
ערב שבת:	ג' סיון
מצוה קפג.	חיוב הזב בקרבן
שבת קודש:	ד' סיון
מצוה קפד.	לא לבא בכל עת לקודש
יום ראשון - נשא:	ה' סיון
מצוה קפה.	דין עבודת יוה"כ
יום שני:	ו' סיון
מצוה קפו.	דין שחוטי חוץ
יום שלישי:	ז' סיון
מצוה קפז.	מצות כיסוי הדם
יום רביעי:	ח' סיון
מצוה קפח.	דין איסור עריות
יום חמישי:	ט' סיון
מצוה קפט.	ערות אביך לא תגלה
ערב שבת:	י' סיון
מצוה קצ.	איסור ערות האם
שבת קודש:	י"א סיון
מצוה קצא.	ערות אשת האב
יום ראשון - בהעלותך:	י"ב סיון
מצוה קצב.	איסור ערות אחות
יום שני:	י"ג סיון
מצוה קצג.	ערות בת הבן
יום שלישי:	י"ד סיון
מצוה קצד.	ערות בת הבת
יום רביעי:	ט"ו סיון
מצוה קצה.	איסור ערות הבת

שם רוחות הטמאה, ולכן מטמא (עיין ספר הציוני ויקרא שם. מצודת דוד (רדב"ז) מצוה תנר). ואל תתמה שמטמא גם בביאה בשירה כי גזרת הכתוב היא, ואולי משום דלא פלוג. גם כי ענין זה על פי רב לא יקרה רק מתוך מחשבות התאוה, ולפיכך כשיקרה לו בן ראוי לעמד יום אחד בטמאתו כדי שתתנקה מחשבתו יפה, ואחר כך יטהר (חינוך).

כלים פ"א, שבת פו: נדה כב. דה: מג. רמב"ם הל' אבות הטומאה פ"ה, ספר המצוות מצות עשה ק"ה, סמ"ג עשין רמ"ז, יראים ד"ש.

מצוה קפא

טמאת הנדה (מצות עשה פ"ז)

צוה הקדוש ברוך הוא להיות הנדה טמאה ומטמאה, שנאמר (ויקרא טו, יט) 'ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה כבשירה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל הנגע בה יטמא עד הערב'.

משנה הלכות

ובין קטנה שהרגישה וראתה דם יוצא ממקור אותו מקום נקראת נידה". ואם ראתה בלא הרגשה הרי זה בחזקת שבא בהרגשה. ואם ראתה אחר טהרתה עוד פעם דם, אם כבר עברו אחד עשר יום לאחר שבעה מראה ראשונה (היינו סך הכל י"ח יום מראייתה ראשונה) הרי זה נידה שניה, וכן לעולם, ואם ראתה בתוך י"א יום אחר שיכלו שבעה ימים מראה ראשונה הרי היא זבה. ומן התורה חמשת מראות דמים טמאין. סדר טהרתה מן התורה ממתנת ז' ימים מיום ראיתה, ואם

בברכות (כב.). ואמרו שם דביטלו לטבילת עזרא ואין אדם נמנע מלהתפלל וללמוד תורה ולהניח תפילין בשביל קרי, ואפילו לט' קבין ביטלו², ויש חולקין³ לתפילה ומספיק ט' קבין. ובעל נפש יחוש לעצמו ולטהר עצמו לקריו, וקדוש יאמר לו בין לתפילה ובין לתורה. והעיד לן הרמב"ם ז"ל בתשובה⁴ שמעולם לא בטל טבילה זו.

קפא) דיני נידה דאורייתא. אשה בין בתולה ובין נשואה בין גדולה

יב. רמב"ם הל' אבות הטומאה פ"ה ה"ט. יג. רמב"ם הל' קריאת שמע פ"ד ה"ח. ובהל' תפלה פ"ד ה"ד-ה-ו. יד. רי"ף ברכות יג: בשם הראב"ד, והובא בטור או"ח סי' פ"ח. טו. קובץ תשובות הרמב"ם (מהדורת לפסיא) סי' ק"מ בתחילתו. הובא ברבינו יונה ברכות יג: ד"ה כי אתא זעירי. ובבאה"ט או"ח סי' פ"ח. **קפא) א.** רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ד ה"א, ופ"ה ה"ב, ופ"ט ה"א. יו"ד סי' קפ"ג ס"א. ב. רמב"ם שם פ"ט ה"א, ועיין שם פ"ה ה"ה, ופליתי סי' קפ"ג ס"ק א'. ג. רמב"ם שם פ"ו ה"ב-ג-ד-ה. ש"ך יו"ד סי' קפ"ג ס"ק ד. ד. רמב"ם שם

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. מֵה שְׁגָלָה בְּזֶה הַכָּתוּב (ויקרא יב, ב) 'דִּוְתָה תִּטְמָא' כִּי הוּא חָלִי לָהּ, וְזֶה לֶךְ הָאוֹת כִּי בְּזִמָּן וּסְתָה רֹאשָׁה וְאַבְרִיָּה כְּבָדִים עָלֶיהָ" (עיין חינוך לעיל מצוה קסו), וַיֵּשׁ בּוֹ אָרֶם, וְהַמּוֹפֶת עַל זֶה שָׂאם תִּתְּנֶהוּ לְדָם נָדָה לְחַתּוּל לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ תִתְּנֶנָּה וְתָמוּתִי. וְאִם תִּפְיֹט בְּמִרְאָה חֲדָשָׁה מַעֲכִירָה אוֹתָהּ, וְהָיָה בְּעֵין חָלִי הַמִּתְדַבֶּקֶת, וְלָכֵן נִקְרָאת 'נָדָה', שְׂפָנֵי אָדָם

משנה הלכות

היא לבעלה^ב. שכחה ולא בדקה עצמה רק יום שפוסקת בו לערב ולמחרת שהוא יום ראשון לספירתה, וביום השביעי גם כן בדקה עצמה שחרית וערבית, מותרת לטבול בליל שמיני וטהורה^ב.

פנויה. ואין חילוק באיסור נידה בין בתולה ופנויה בין אשת איש ובעולה, אלא כל זמן שראתה דם הרי היא בנידתה עד שלא תטהר^ב. וכן אסור לקרוב אל הנידה בשאר קרבות כגון חיבוק ונישוק וגיפוף וכיוצא בזה^{טו}.

טומאתה. נידה אב הטומאה ומטמאה במגע ובמשא ובמשכב ומושב כזב^{טז}, ומוסיף עליו שמטמא את בועלה ז' ימים^{יז}. דם הנידה מטמא לח ויבש^{יח}.

ביטול פריה ורביה. ודע דראיתי לכ"ק זקיני מרן ר' בן ציון בלום הי"ד גאבד"ק אויפאלא שהקשה אהא דבנות ישראל

פסקה מלראות אפילו בסוף ז' יורדת וטובלת והיא טהורה^י.

חומרות דרבנן. ומדברי סופרים בנות ישראל החמירו על עצמן בכל העולם שכל הרואה כתם על בשרה אפילו טיפת דם כחרדל, או בבגדה דוקא יותר מגריס במקום שיוכל לבוא ממקור, לעולם היא טמאה כאילו מצאה דם מבפנים^י, וצריכה להמתין לעולם חמשה ימים מראיתה^{יב}, ופוסקת בטהרה ולובשת בגדים לבנים נקיים מתכמים קודם שיהיה לילה, וסופרת ז' ימים נקיים דוקא^{יג}. כל ז' ימים בודקת עצמה בבגד פשתן לבן ונקי או מוך לבן ונקי, ומכניסה באותה מקום בעומק לחורין וסדקין עד מקום שהשמש דש וידה מגעת^{יד}. זמן הבדיקה הוא בעת המנחה, מכנסת שם ומניחו כך כל בין השמשות וכן בשחרית כשעומדת משנתה, ואחר כך מוציאה לראות אם אין בו שום אדמומית, וטובלת בליל שמיני במקוה כשרה וטהורה

פ"ה ה"ז. ש"ך יו"ד סי' קפ"ח ס"ק א. ה. רש"י ויקרא יב, ב. ועיין נדה סג: .ו. עיין שבת עה: וברש"י שם ד"ה כיון דחלשא. ז. רמב"ם שם פ"ד ה"ו. ט"ז יו"ד סי' קפ"ג ס"ק ב. ח. רמב"ם שם פ"ט ה"ב וה"ו וה"ה יו"ד סי' קצ"ט ס"א וס"ה-ו. ט. הגהות מיימוני שם פ"ו ה"ט"ז אות ב. יו"ד סי' קצ"ו סי"א והג"ה שם. י. רמב"ם שם פ"א ה"ד וה"ה. יו"ד סי' קפ"ג ס"א. וט"ז ס"ק ב. וש"ך ס"ק ד. יא. הגהות מיימוני שם פ"ו הכ"א אות ד. יו"ד סי' קצ"ו ס"ד ו. יב. הגהות מיימוני שם. יו"ד שם ס"א-ב וס"ד. יג. רמב"ם שם פ"ו הכ"א. יו"ד שם ס"ד בשם יש אומרים. יד. יו"ד סי' קפ"ג. טו. ש"ך יו"ד סי' קנ"ז ס"ק י, וסי' קצ"ה ס"ק כ, ועיין שו"ת משנה הלכות ח"ה סי' קכ"ז. טז. רמב"ם הל' משכב ומושב פ"א ה"א. יז. שם פ"ג ה"א. יח. שם פ"ב ה"א.

מִגְדִּין מֵאֶתָּהּ. וּבִקְרָא כְּתִיב־ שְׁלֹא נִשְׁקָה רָחֵל לְאֶבְיָהּ מִפְּנֵי שְׂדֵרְךָ נָשִׁים
 לָהּ (מנחה בלולה (רפאפורט) פר' תזריע). וְאִם תִּשְׁמַשׁ בְּאוֹתוֹ זְמַן הַבָּנִים לוֹקִים
 בְּצַרְעַת וּבְכָל מִינֵי חֲלָאִים, וְהַנִּשְׁמָה שֶׁתִּבּוֹא אָז הוּא מִן כַּחוֹת הַטְּמֵאָה
 וְהֵם הָעוֹזִי פָּנִים שְׂבִדוֹרִיכָא הַשֵּׁם יַצִּילֵנוּ.

כִּלִּים פ"א, גדה מא: מג: נו: רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב פ"א, והל' איסורי ביאה פ"ט,
 ספר המצוות מצות עשה צ"ט, סמ"ג עשין רמ"א, סמ"ק רצ"ג, יורה דעה קפ"ג.

מִצְוַת קַפָּב

דִּין זָבָה (מִצְוַת עֲשֵׂה פ"ח)

זָבָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת הַזָּבָה טְמֵאָה וּמְטֵמֵאָה, שְׁנֵאֲמַר (ויקרא טו, כה)
 'וְאִשָּׁה כִּי יִזְבּ זֶבֶד דָּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת נִדְתָּהּ' וְגו'.

משנה הלכות

קפב) זבה גדולה וקטנה. אשה שראתה דם
 במשך הי"א יום שבין נידה לנידה
 לאחר שבעה של נידתה (עיין מצוה קודמת)
 הרי זו זבה^א. ואם תראה יום אחד הרי היא
 שומרת יום כנגד יום וזו נקרא זבה קטנה,
 ואם ראתה ג' ימים רצופים זה אחר זה היא
 זבה גדולה^ב, ואחר הי"א היא נידה וחוזרת
 חלילה לנידתה (עיין מצוה קודמת), הרי זו
 צריכה ליזהר במנין זה, כדי שתדע בזמן
 ראייתה אם נידה או זבה ראתה^ג. זבה קטנה
 טובלת ממחרת יום ראייתה אחר הנץ החמה,
 ומשמרת כל היום בטהרה ובערב טהורה היא
 לכל^ד. זבה גדולה צריכה לשמור ז' ימים
 נקיים, ואם ראתה אפילו ביום השביעי סמוך
 לשקיעת החמה סותרת הכל, וסופרת ז'
 נקיים אחרים, וטובלת בליל ח"^ה. ראתה ביום

החמירו על עצמן, והא מבטלים על ידי זה
 מפריה ורביה. ותירץ דאשה אינה מצווה
 בפריה ורביה, ולכן אמר בנות ישראל החמירו
 על עצמן. (ועיין בשו"ת בית שערים יו"ד סי'
 רמ"א מה שתירץ בזה) ולעניות דעתי נראה
 דכיון דמדינא מותר לישא כמה נשים ליכא
 בזה משום ביטול דהרי בידו לישא אחרת,
 ואחר החרם שנתקבל בינינו בני אשכנז שלא
 ישא אדם ב' נשים, נמי לא חיישינן כיון דכבר
 קיבלו על עצמן, איברא דהרי ראינו דלא
 חייש לזה רבינו גרשום מאור הגולה ואסר
 לישא שתי נשים.

כללים. נוהג בכל מקום ובכל זמן, והעובר
 ובא עליה בשוגג חייב קרבן ובמזיד
 חייב כרת (ועיין לעיל מצוה קסו). ומדברי
 סופרים שגזרו על כותית משום נשגז^ו.

יט. עיין בראשית לא, לה. כ. עיין ויק"ר טו, י. כא. עיין מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנט. עיין מס' כלה פ"א לר'
 יהושע ור"ע. **קפב) א.** רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ו ה"ג. ב. שם ה"ז. ג. שם ה"ו. ד. שם ה"ח-ט. ה. שם ה"טו.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. לְפִי שְׁהִרְהֵרָה בְּעֶסְקֵי הַבְּעִילָה בָּא לָהּ, וְזֶהוּ שְׁאָמְרוּ רַז"ל (גדה לו'): "דְּמָה' מַחֲמַת עֲצָמָה, וְלֹא מַחֲמַת אָנָם וְלֹא מַחֲמַת וְלָד'. וּלְפִי שְׁהִרְהוּרִים רָעִים פּוֹעֲלִים גַּם בְּנַפֶּשׁ, לְפִיכָךְ תִּטְמָא כָּל הַנוֹגֵעַ בָּהּ (טעמי מצות (לר"מ הבבלי) מצות עשה פח). גַּם כִּי תִזְכָּה בְּלִי הָעֵת מוֹרָה עַל חֲלֵי הַפְּנִימִי, וּמַחֲלָה זֹאת מַזְקֶת הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם, וְכָל שֶׁכֵּן הַשּׁוֹכֵב אוֹתָן לְפִי רַב קִרְבָּתוֹ עִמָּהֶם הַהֵזֶק יוֹתֵר (חינוך). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד כִּי הָאִשָּׁה בְּעוֹד שֶׁהִיא שׁוֹפֶעֶת דָּם בַּח תַּנִּינִי עוֹר אִשְׁתּוֹ שֶׁל ס"מ שׁוֹלֵט עָלֶיהָ, וְלָכֵן הִיא אֵב הַטְּמָאָה, וְכָל הַנוֹגֵעַ בָּהּ יִטְמָא (עיין מצודת דוד (רדב"ז) מצוה תנ)."

גדה ל"ח: מו. מגילה ח. רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב פ"ו והל' איסורי ביאה פי"א, ספר המצוות מצות עשה ק"ו, סמ"ג עשין רמ"ב, סמ"ק סי' רצ"ג, יורה דעה סי' קפ"ג.

משנה הלכות

עדיין לא מת, והוא אב הטומאה מדברי סופרים, נכרי שמת אינו עושה משכב, שהרי כשהוא חי אינו מטמא אלא מדרבנן¹.

שאר פרטים. פלטה שכבת זרע בשבעה נקיים, סותרת יום אחד². זבה גדולה צריכה קרבן וזבה קטנה לא צריכה קרבן³. ובנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבת עליו ז' נקיים⁴, עיין לעיל מצוה (קפא). ונוהג קצת ענינים בזמן הזה, כגון מה שנוגע לאישות, ולענין טהרה ינהג בזמן הבית שיבנה במהרה בימינו.

עשירי לנידתה, ובאחד עשר ובשנים עשר הרי זו יוצאה מזבה קטנה לנידה, שיום י"ב כבר הוא מימי הנידה, כפי הכלל שאין בין נידה לנידה אלא י"א יום⁵. שאר דיני טומאה מזבה קטנה או גדולה שוין הם לענין טומאה עיין לעיל (מצוה קע"ח).

טומאתה. הזב והזבה משכבן ורוקן ומימי רגליהן וזובו של זב, כל אחד מאלו אב הטומאה⁶. ואם מתו מטמאים משכב ומרכב לאחר מיתתן, כשהיו כשהן חיים עד שימוק הבשר, וטומאה זו מדבריהם גזירה שמה יתעלף אחד מאלו וידמו שמת והוא

1. שם הט"ז. 2. שם הל' מטמאי משכב ומושב פ"א ה"א. ח. שם פ"ו ה"ד. ט. שם הל' איסורי ביאה פ"ו הט"ז. י. שם ה"ח. יא. רמב"ם שם פ"א ה"ד. יו"ד סי' קפ"ג ס"א. וט"ז ס"ק ב. וש"ך ס"ק ד.

מצוה קפג

שְׁתַּקְרִיב הַזֶּבֶחַ קָרְבָּן (מצוה עשה פ"ט)

צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁתַּקְרִיב הַזֶּבֶחַ קָרְבָּן בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְמַהֲרֵתָהּ, שְׁנֵאָמַר (ויקרא טו, כט-ל) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִקַּח לָהּ שְׁתֵּי תָרִים וְגו'. אֵת הָאֶחָד חֲטָאת וְאֵת הָאֶחָד עֹלָה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. מֵה שֶׁכִּתְּבוּנוּ לְעִיל בְּדִין קָרְבָּן הַזֶּבֶחַ, וְהַחֲמִיר הַכָּתוּב בְּזֶבֶחַ, שְׁמִכִּיאָה קָרְבָּן, יוֹתֵר מִהֲנִידָה נְשִׂיאִינָה צְרִיכָה קָרְבָּן, לְפִי שֶׁהַנִּדּוֹת הוּא חֲלִי בְּמִטְבְּעָה שֶׁל אִשָּׁה וְלֹא תִתְרַפָּא לְעוֹלָם מִחֲלִיָּה זֶה, וְלָכֵן מִמָּא אוֹתָהּ הַכָּתוּב ז' יָמִים בֵּין שְׁתֵּרָאָה יוֹם אֶחָד בֵּין שְׁתֵּרָאָה בְּכָלָן, כִּי הַנָּשִׁים בְּמִטְבְּעָם לֹא יִהְיֶה בָּהֶן יוֹתֵר מִז'. אֲכָל הַזֵּיכָה אֵינוֹ חֲלִי בְּמִטְבְּעָה הָאִשָּׁה, אֲלֹא שֶׁכָּא מַחֲמַת רַבּוּי הַמַּאֲכָלִים אוֹ לְאִיזָה עֲנִשׁ אַחֵר, לְפִיכָךְ הַזֶּהוֹר הַכָּתוּב (ויקרא טו, כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יִזּוֹב זֹבֶב דָּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת נִדְתָּהּ', בְּלוֹמֵר בְּלֹא עֵת הַיָּדוּעַ לָהּ, אוֹ שֶׁתּוֹסִיף עַל הָעֵת בְּזוֹב זֹבֶב דָּמָה יָמִים רַבִּים אַחֵר הַשְּׁבָעָה, הִנֵּה הִיא חוֹלָה בְּזֶבֶב הָאִישׁ, וְאִזּוֹ הַצְרִיכָה הַכָּתוּב קָרְבָּן כְּאִשֶּׁר תִּתְרַפָּא כְּמִשְׁפֹּט הַזֶּבֶחַ (רַבִּינוּ כַּחֲדָא וִיקְרָא טו, יט). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד דָּם הַנִּידָה וְהַזֶּבֶחַ

משנה הלכות

למה נמנו זב וזבה לשתיים. ועיין לעיל מצוה (קעט) שאר דיני קרבן הזב, ומשם תקחנו לכאן כי שוים הם. ובגמ' כריתות (ח): פריך למה בזב וזבה חשבינן להו לתרי מצוות, ובמצורע ומצורעת חשבינן להו בחד, ומשני דזב תלוי בראיות ולא בימים, ואינו מטמא באונס, וזבה מטמא באונס, ואינה מטמאה בראיות כבימים, מה שאין כן במצורע ששוין. והרמב"ם כתב לפי

קפג) קרבן זב וזבה. הזב והזבה קרבנם שוה, ב' תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה". ונקראו מחוסרי כפרה, כלומר שלא נגמרה טהרתן כדי לאכול בקדשים עד שיביא קרבנם². ומביאין כפרתן ביום השמיני לטהרתן לאחר שטבלו ביום השביעי והעריב שמשן³. ספק זבה מביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת, שחטאת העוף בא על הספק ונשרף⁴.

קפג) א. רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"א ה"ג. ב. שם ה"א. ג. שם ה"ד. ד. שם ה"ו. ה. ספר המצוות עשין ע"ה.

בָּאִים מִשְׁמָאל שֶׁהֵם זֶהְמַת הַנֶּחֱשׁ שֶׁהִטִּיל בְּחִנּוּהָ, וְכָל זְמַן שֶׁהוֹרִידִין שׁוֹפְעִין
דָּם פְּחוֹת הַמָּאָה בְּגִבּוֹרֶתָהּ, וְכָל גִּשְׁמָה שֶׁתָּבֵא בָּאוֹתוֹ זְמַן הָרִי הִיא מִן
הַפְּחוֹת הָהֵם (עֵיין מִצְוֹת דוּד (רדב"ז) מִצְוֵה קִנּוּ).

כריתות פ"א-ב, רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"א, ספר המצוות מצות עשה ע"ה, סמ"ג
עשין רי"ט.

אַחֲרֵי מוֹת יֵשׁ בָּהּ כ"ח מִצְוֹת, ב' מִצְוֹת עֲשִׂין כ"ו לְאוֹיִן

מִצְוֵה קִפּוֹר

אֵל יָבֵא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ (לֹא תַעֲשֶׂה צ"ח)

הַזֶּהִיר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא יִכְנָסוּ הַכֹּהֲנִים בְּכָל עֵת אֶל הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא
בְּשַׁעַת הָעֲבוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא מז, ב) 'וְאֵל יָבֵא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ
מִבֵּית לְפָרֶכֶת' וְגו'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. שְׂרָצָה הָאֵל בְּרוּךְ הוּא שִׁיקְבְּעוּ הַכֹּהֲנִים בְּנִפְשׁוֹתָם
גְּדֻלַּת הַמָּקוֹם וּמַעֲלָתוֹ, וְתִהְיֶה תְּמִיד יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיהֶם (חינוך).
וַיִּדְוַע דְּהִנְכְּנֶם בְּכָל עֵת בְּלִי עֹכֹב הַהֲרִגָל גַּעֲשֶׂה לוֹ טָבַע, וְאִינוּ מְרַגֵּשׁ
גְּדֻלַּת הַמָּקוֹם, אֲבָל הַנִּמְנָע מִלְכָּנֶם רַק בַּעַת הַצֶּרֶךְ אִזּוֹ גַּם כְּשֶׁנִּכְנָס מִתְּקַן

משנה הלכות

קפד) החיובים. דעת הרמב"ם* שבין כהן
הדיוט ובין כהן גדול,
שנכנס לקדשי קדשים בכל ימות השנה, וכן
כהן גדול שנכנס ביום הכיפורים ביאה
חמישית או יותר חייבים מיתה בידי שמים,
והנכנס להיכל שלא לצורך עבודה לוקה.
ולהרמב"ן ז"ל הנכנס להשתחוות אינו
במלקות, רק הנכנס ביאה ריקנית לגמרי.
הנכנס מאחוריו או דרך גגות או בלולין של

שטומאתן של אלו אינם שוים, שהאיש
מטמא בלובן והאשה באודם, וההיפוך לא
יטמא לא זה ולא זה, וכיון שהם חלוקים כל
כך ראוי למנותו בשתי מצוות, ואינו דומה
למצורע ומצורעת שהיא נחשבת למצוה
אחת שהצרת דבר שוה בכלן הוא, והביאו
החינוך. ועיין מנחת חינוך שתמה למה לא
הביא טעם הגמרא הנ"ל. ונוהג בזמן הבית
בנשי ישראל ולא בעכו"ם.

דִּרְכוּ וַיִּרְאוּ עַל פָּנָיו. וּבָא הַצּוּרִי אֶל הַכְּהֲנִים שְׂאֵף שֶׁהֵם מְשֻׁרְתֵי ה' וְעֲבֹדַת הַמִּקְדָּשׁ עֲלֵיהֶם, נִמְנָעוּ מִלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּמִּקְדָּשׁ לְצַרְכָּם וְאָפְלוּ לָכֵן בּוֹ. וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּר שֶׁלֹּא יָבֹא הַכֹּהֵן גָּדוֹל בְּפָנִים מִפְּנֵי חֲבוּר הַכְּרוּכִים שְׁמֵתֵיחָדִים זֶה עִם זֶה, וּבִשְׁעַת הַחֲבוּר צָרִיךְ צְנִיעוּת גְּדוּלָּה, וּלְפִיכָךְ חִיב מִיתָה עַל הַבִּיָּאָה, וְצָרִיךְ יֵת רָצוֹן לְמִצָּא חֶפֶץ, וְאָפְלוּ בַּיּוֹם הַכְּפוּרִים שְׁנֵתִפְּיָסוּ הַמִּקְטָרְגִּים אִם הוֹסִיף בִּיָּאָה חֲמִישִׁית חִיב מִיתָה, וְהֵבֵן (עִיר מִקְלָט לר"ד לירא) פ'ר אחרי קפו. טעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה צב).

כלים פ"א, מנחות כז: רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ב, ספר המצוות לא תעשה ס"ח, סמ"ג לאוין ש"ג.

משנה הלכות

ליכנס בתיבה נכנסין בדרך שאפשר, והקצר יותר¹. בשעת הדחק כגון שהקיפו עכו"ם את העזרה נכנסים הכהנים להיכל ואוכלים קדשי קדשים².

שאר פרטים. עליות ההיכל נתקדשו גגות ההיכל לא נתקדשו³. איתא בירושלמי⁴ ומביאה בפיטום הקטורת, חסר מכל סימן וסימן, או שלא נתן מעלה עשן כל שהוא או שחיסרו חייב מיתה, ואמר ר' זעירא ועובר משום הכנסה יתירה, פי' חייב משום 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש' שנכנס להיכל בחנם. ונוהג בזמן הבית בכהנים, ובזמן הזה מוזהרים אנחנו שלא ליכנס למקום המקדש דכתיב (ויקרא כו, לא) 'והשימותי את מקדשיכם' קדושתן עליהם אפילו כשהן שוממין⁵, יהי רצון שיבנה בית המקדש בב"א.

קדשי קדשים או החותר את החומה ונכנס וכיוצא בזה שאינו דרך ביאה פטור, דלא אסרה תורה אלא הבא דרך ביאה⁶, (ועיין תוס' מנחות כז:).

שאר מקומות בבית המקדש. ונחלקו הפוסקים⁷ בדין האולם אי קדושת היכל עליו או לא. עליות בית קדשי קדשים חמור מקדשי קדשים שאין נכנסין שם אלא פעם אחת בשבוע לראות אם צריכין לתקן ולחזק קדשי קדשים⁸.

מקרים המותרים. ומותר ליכנס לצורך תיקון ההיכל או בשביל להוציא טומאה, ומצותה בכהנים, אין שם כהנים מצותה בלויים, וקודמים לישראלים אפילו טמאים, ומשלשלין אותם בתיבות. אינו יכול

ג. מנחת חינוך, ועיין משנה למלך שם פ"ג הי"ט. ד. מנחת חינוך, תוס' יום טוב כלים פ"א מ"ט. ה. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ז הכ"ג. ו. שם. ז. זבחים סג. ח. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה ה"ד. ועיין מנחת חינוך. ט. יומא פ"ד ה"ה, כפי שהובא בתוס' ישנים יומא נב. ד"ה תיפוק לי. י. מגילה כח.

מצוה קפה

עבודת יום הכפורים בבית המקדש (מצות עשה צ')

צוה הקדוש ברוך הוא שיעשה הכהן גדול עבודת יום כפורים בבית המקדש, שנאמר (ויקרא טז, ג) 'בזאת יבא אהרן אל הקדש וגו'.

משרשי המצוה. שהיה מחסדי האל על בריותיו ורצה לזכות את ישראל קבע להם יום זה בשנה, כדי שיחזרו בתשובה שלמה, ולמען נחדל מעשק ידינו ונשוב לעשות רצונו יתברך. ומתחלת בריאת העולם הועד והקדש יום זה לכך. וזה שאמרו ז"ל: עצומו של יום מכפר

משנה הלבות

לשחיטת התמיד, פושט וטובל ולובש בגדי זהב^א, ומקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב (וקידוש זה מותר במקום חול)^ב. שוחט את התמיד רוב סימנים (ואחר מירק אחריו), ומקבל את הדם וזורק, אח"כ מקטיר קטורת של שחר, ומטיב את הנרות, ומקטיר אברים, וגסכים, מקריב פר ושבעה כבשים עולות של מוסף היום^ג. (חל בשבת מוסף של שבת קודם שהוא תדיר)^ד. מקדש ידיו ורגליו, פושט וטובל ועולה, ולובש בגדי לבן, ומקדש ידיו ורגליו, בא אצל פרו וסומך שתי ידיו עליו ומתודה עליו ועל ביתו^ה, ומזכיר שם המפורש ג' פעמים^ו, אח"כ בא למקום שני השעירים ומגריל עליהם^ז, ועליית הגורל מעכבת^ח. ומניח על שני השעירים ואומר

קפה) דיני הכהן. עבודת יום הכיפורים מצותה בכהן גדול^א. ועבודת הלילה היינו תרומת הדשן מותר בכהן הדיוט^ב. כהן גדול עובד בבגדי זהב מבחוץ ובבגדי לבן כשנכנס לפנים^ג. עבד איזה עבודה בפנים בבגדי זהב או בחוץ בבגדי לבן, חילל העבודה וחייב מיתה משום יתור או חסר בגדים^ד. וצריך להיות נשוי אשה אחת^ה.

סדר העבודה. וזה הסדר ז' ימים קודם יום כיפור מפרישין כהן גדול ללשכה שבמקדש, ומפרישין אותו מאשתו^א, ומזין עליו שלישי ושביעי^ב, ומלמדים אותו סדר העבודה^ג. ליל יום כיפור מפייסין לתרומת הדשן^ד ולשאר העבודות^ה, עד שמגיעין

קפה) א. עיין חינוך. ב. עיין יומא פה: רמב"ם הלכות תשובה פ"א ה"ג. ג. רמב"ם הל' עבודת יום הכיפורים פ"ב ה"א. ד. מנחת חינוך ע"פ רמב"ם שם פ"ד ה"א מדקאמר מפייסין. ה. רמב"ם שם פ"ב ה"א. ו. מנחת חינוך, ועיין רמב"ם הל' כלי מקדש פ"י ה"ה. ז. רמב"ם הל' עבודת יום הכיפורים פ"א ה"ב. ועיין משנה ריש יומא. ח. רמב"ם שם פ"א ה"ג. ט. שם ה"ד. י. שם ה"ה. יא. שם פ"ד ה"א. יב. מנחת חינוך ע"פ רמב"ן במלחמות ריש יומא. יג. רמב"ם שם. יד. שם שם פ"ב ה"ג. טו. שם פ"ד שם. טז. עיין שם הל' תמידין ומוספין פ"ט ה"ב. יז. שם הל' עבודת יום הכיפורים שם. יח. שם פ"ב ה"ו. יט. שם פ"ד שם. כ. שם פ"ג ה"ג.

עם התשובה. ולכן היתה עבודת היום על ידי גדול העם שהוא הכהן גדול, והיה מתודה על עצמו וביתו ואחיו הכהנים ועל הקהל. וצויתה התורה להתענות בו ועוד ד' ענויים להכניע הלב בתשובה, ועל ידי המעשים למטה מתחברת המדה למעלה ומתפפרת (עיין מצודת דוד (רדב"ז) מצוה שצמ. ועיין חינוך).

מס' יומא, רמב"ם הל' עבודת יום הכיפורים, ספר המצוות מצות עשה מ"ט, סמ"ג עשין ר"ט, יראים תי"ז.

משנה הלכות

השעיר ומזה ממנו כדם הפר, מערב דם הפר והשעיר ומזה על ד' קרנות של מזבח הזהב, ואח"כ מזה ז' הזאות על טהרו של מזבח בצד הדרום, שירי הדם שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, בא אצל שעיר המשתלח, סומך ב' ידיו עליו ומתודה עוונות כל ישראל בשם המפורש ג' פעמים ומוסרו ביד איש עיתי, מוציא אימורי פר ושעיר הנשרפין ונותן בכלי, ומוסר בשרן ועורן להוציא מחוץ למחנה לשריפה, יוצא לעזרת נשים וקורא בתורה, מקדש ידיו ורגליו פושט וטובל ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו, מקריב שעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם, והוא בכלל מוספים, מקטיר אימורי פר ושעיר הנשרפין (ובשבת לחם הפנים ומקטיר הבזיכין), עושה מנחת המוספין ונסכיהם ומקריב תמיד של בין הערבים ומנחתו, מקדש ידיו ורגליו פושט וטובל ולובש בגדי לבן ואחרים פחותים מהראשונים, ומקדש. נכנס לבית קדשי הקדשים ומוציא הכף והמחתה, מקדש ידיו ורגליו פושט וטובל ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו, ומקטיר קטורת של בין הערבים

השם ככתבו 'לה' חטאת'^{כא}. קושר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח^{כב}, ולשעיר הנשחט קושר על צוארו^{כג}. חוזר אצל פרו וסומך שתי ידיו עליו ומתודה כראשונה, שחטו (ושחיטה כשירה בזר), ומקבל דמו, נתנו למיגס בו על הרובד הרביעי שלא יקרב הדם, נוטל המחתה וחיתה בה אש על המזבח החיצון סמוך למערב ומניחו, מביאין לו כדי חפניו קטורת דקה מן הדקה, חופן ממנו מלא חפניו ונותן לתוך הכף. לוקח המחתה בימין והכף בשמאלו, ונכנס לקדשי הקדשים ומניח בין שתי הבדים (ובבית שני על אבן השתיה), נוטל הכף ומערה הקטורת לתוך חפניו, צובר הקטורת על הגחלים וממתין עד שיתמלא הבית עשן ויוצא, ומתפלל בהיכל תפילה קצרה^{כד}. נוטל דם הפר ומזה ח' הזאות אחת למעלה ושבע למטה, מניח הדם על כן הזהב שבהיכל, יוצא ושוחט השעיר ומקבל דמו, נכנס ומזה ח' הזאות בדרך שזהה מדם הפר, מוציא ומניח דם השעיר ולוקח דם הפר ומזה על הפרוכת המפסיק בין ההיכל לקודש הקדשים, אחת למעלה וז' למטה, נוטל דם

מצוה קפו

קדשים שנסחטו חוץ (לא תעשה צ"ו)

הזהיר הקדוש ברוך הוא שלא להקריב קדשים חוץ לעזרה, שנאמר (ויקרא יז, ג-ד) 'איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז וגו'.
ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה".

משמשי המצוה. לפי שהשם יתברך קבע מקום לישראל להביא שם קרבנותיהם ולהפוך שם לבכם אליו, ולא למקום אחר. והמקריב מחוץ לאותו מקום הנבחר דם יחשב לו, ששפך דם בהמה בחנם, והקדוש ברוך הוא לא התיר בשר בעלי חיים רק לכפרה או לאכילה ורפואה שהם צרכי בני אדם, אבל להמיתם בלי תועלת יש בדבר השחטה ונקרא שופך

משנה הלבנה

פטור^ה. שחט בלילה חייב^ב. שחט שעיר הנעשה מבחוץ קודם הגרלה חייב לדברי הכל, לאחר הגרלה מחלוקת הפוסקים^א.

הפטורים. שנים אחזו בסכין ושחטו פטורין^ה. שנים שאחזו בבשר והעלו חוץ

חייבין^ט. הקריב חטאת העוף הבא על הספק, דעת הרמב"ם דפטור והראב"ד משיג עליו^ו, ולהראב"ד הקריב אשם תלוי חייב^א. וחייב על הזריקה גם כן, והוא הדין בכל הקרבנות^ז. שחט מיעוט סימנים בחוץ, וגמרם בפנים או להיפוך תלוי במחלוקת הגמרא (חולין ל). אי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף^ז. כל הבא אל האוהל מועד כגון אימורין קומץ ולבונה ונסכים וכו' חייבין עליו בחוץ^י. שחט כמה

ומטיב הנרות, ומקדש ידיו ורגליו ולובש בגדי עצמו ויוצא^כ. עשה עבודת הפנים שלא על הסדר פסול^כ. ומה נהדר היה הכהן הגדול בצאתו מן המקדש, וכל ישראל מלוים אותו אל ביתו^{כז} יהי רצון שנזכה לראותו בב"א.

קפו) דברים שחייבים עליהם בחוץ.

השוחט קדשים הראויים לקרבן מחוץ למקום שחיתו בעזרה, אף על פי שהעלה בפנים במזיד חייב כרת ובשוגג חטאת^א. שחט בחוץ אחד מאיסורי המזבח, ושאינן ראויים לפנים פטור^ב. השוחט עופות קדשים בחוץ חייב, ואם מלקן בחוץ פטור^ב. בהמה כולה בפנים וצוארה בחוץ חייב, כולה בחוץ וצוארה בפנים חייב^ב. שחט מחוסר זמן

כה. שם ה"ב. כו. שם פ"ה ה"א. כז. שם פ"ד ה"ב. קפו) א. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ב וה"ה.
ב. שם ה"ז. ג. שם ה"ח. ד. שם ה"ט. ה. שם ה"ז. ו. שם ה"ז. ז. שם ה"א ובראב"ד. ח. שם ה"ט. י.
ופי"ט ה"ב. ט. שם פי"ט ה"ב. י. שם פ"ח ה"י. יא. שם. יב. מנחת חינוך, רמב"ם שם פי"ט ה"ג. יג. עיין
מנחת חינוך. יד. רמב"ם שם ה"א-ב-ג.

דָם. וְאִם שָׁאִינוּ כְּשֹׁפִיכַת דָּם הָאָדָם לְמַעַלְתּוֹ וּפְחִיתוֹת הַבְּהֵמָה, מִכָּל מָקוֹם שֹׁפִיכַת דָּם אֶקְרִי. וְהִשְׁוֹחָטָה חוּץ אֵין בְּדָבָר תּוֹעֵלַת אֲלָא גֵזֶק, שֶׁעֶבֶר עַל מִצְוַת בּוֹרְאוֹ, וְאִסּוּר בְּאֲכִילָה (חינוך).

זבחים קו. כריתות ב. רמב"ם הל' מעשה קרבנות פי"ח"י"ט, ספר המצוות לא תעשה צ', סמ"ג לאוין ש"ו, יראים ש"צ.

מצוה קפו

בסוי תדם (מצות עשה צ"א)

צִוָּה תִּקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַסּוֹת הַדָּם אַחֲרֵי שְׁחִיטַת חִיָּה וְעוֹף הַטְּהוֹרִים, שֶׁנֶּאֱמָר (ויקרא יז, יג) 'אֲשֶׁר יִצּוּד צִיד חִיָּה אוֹ עוֹף וְגו' וְשִׁפְךָ אֶת דָּמוֹ וְכָסְהוּ בְּעֶפֶר'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְנִצְטְוִינוּ לְכַסּוֹתוֹ, כִּי אֵינוּ מִן הָרְאוּי שִׁיחָה הַנֶּפֶשׁ מִבְּעַל חֵי מִשְׁפָּךְ וּמִטָּל לְעֵין כָּל (חינוך. ועיין לעיל מצוה קפ"ו). עוֹד טַעַם כִּדֵּי שֶׁלֹא יִבֹּאוּ לְאֲכָלוֹ. וְהַטַּעַם שֶׁנִּצְטְוִינוּ לְכַסּוֹת דָּם עוֹפוֹת וְלֹא בְּהֵמָה מִפְּנֵי שֶׁדָּם עוֹפוֹת קָלִים וְזָבִים יֵשׁ לְחוּשׁ יוֹתֵר שֶׁלֹא יֵאָכְלֵנוּ אָדָם,

משנה הלכות

לפנים גם בזמן הזה במזיד חייב כרת רח"ל, ובשווג חטאת קבוע בזמן הבית.^{טו}

קפו) המצוה. השוחט חיה או עוף צריך לכסות הדם, כלומר צריך ליתן עפר למעלה לאחר שחיטה ועפר למטה קודם שחיטה, שנאמר 'בעפר'.

אינה ראויה. הנוחר או נתנבלה בידו פטור מלכסות.^{טז} נמצאת ספק טריפה מכסה

זבחים בחוץ בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת.^{טז} קדשי בדק הבית אינו חייב עליהם משום שחוטי חוץ אפילו בתמימים שלהם.^{טז}

שאר פרטים. השוחט קדשי עכו"ם בחוץ חייב. ולעכו"ם עצמו מותר להקריב קרבנותיו בבמה בחוץ לשם ה'." שחוטי חוץ אסורה בהנאה.^{טז} ונוהג איסור זה בכל מקום ובכל זמן, והשוחט קדשים הראויים להקריב

טו. שם הל' שגגות פ"ו ה"ב. טז. משנה למלך הל' מעשה הקרבנות פ"ט ה"א, מנחת חינוך. יז. רמב"ם שם הט"ז. יח. שם הל' פסולי המוקדשין פ"ט ה"א, ועיין מנחת חינוך. יט. שם הל' מעשה הקרבנות פ"ט הט"ו. קפו) א. רמב"ם הל' שחיטה פ"ד ה"א והי"ד, יו"ד סי' כ"ח ס"א וס"ה. ב. רמב"ם שם ה"י. יו"ד שם סעי' י"ז.

מה שאין בן דם בהמה שדמם עכור ונפשו של אדם קצה בו, ולא יבא לאכלו (עיר מקלט (לר"ד לידא) פר' אחרי קטם). וגם אמרו במדרש (בר"ר כב, ח), כשהרג קין להבל הניחו על פני השדה, ובאו חיות וחרפרו וקברוהו, ולפיכך זכו למצות כסוי. ובתנחומא (בראשית י) אמרו שבאו שני עופות, ואחד הרג חברו וחרפרו וקברו, ומשם למד קין וקברו להבל, ועל זה זכו העופות לכסוי (נחל קדומים (חיד"א) ויקרא שם).

חולין פו. רמב"ם הל' שחיטה פ"י, ספר המצוות מצות עשה קע"ז, סמ"ג עשין ס"ד, סמ"ק סי' קנ"ו, יורה דעה סי' כ"ה.

משנה הלכות

על כיסוי הדם^ג. ואינו נוהג במוקדשים^ד. דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות בזמן שאין דם אחר^ה. סח בין עוף לעוף כתב רבינו בעל הלכות גדולות דמכסה אותו ששחט ומברך, וישחוט האחר, וכתב הסמ"ג ואין לנטות מקבלתם כל זמן שאין ראייה ברורה לסתור דבריהם, ועיין שולחן ערוך (סי' יט).

עפר עבודה זרה. המכסה בעפר עבודה זרה שנשרפה כתבו התוס' בחולין (פט. ד"ה והתניא) ובסוכה (לא: ד"ה באשרה) דלא דמי כיסוי לחליצה, דלענין כיסוי לא הוה מאוס ולענין חליצה חיישינן, ונדחקו האחרונים בפ' התוס' ז"ל (ועיין בשו"ת בית שערים לכ"ק מרן זקני ז"ל ביורה דעה (סי' נ"ג) ובהגהות שם בסוף מה שכתבתי בס"ד). ולפי עניות דעתי בתרי אנפין, א) דכיון דנשרפה עבודה זרה אין על העפר שם עבודה זרה, ולא דמי לחליצה דהמנעל אף שנתבטל, אבל

בלי ברכה^ה. השוחט לחולה בשבת יכסה לאחר השבת, ויש אומרים שאם יש לו עפר מוכן לכסות בו צואה, מכסה בו אפילו בשבת^ו.

איך מכסין. ואסור לכסות ברגליו כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו^ז. שחט ולא כיסה הרואה חייב לכסות^ח. ואם כיסהו אחר לכתחילה, רוצה לומר שחטף המצוה מהשוחט, חייב לפייסו שחטף ממנו המצוה^ט. שחט ונבלע הדם בארץ אם רישומו ניכר חייב לכסות^י. ואלו כשרין לכסות בהן, עפר, סיד, גפסית, זבל הדק, חול הדק שאין היוצר צריך לכתשה, ומכסין בנסורת של חרשים, בנעורת של פשתן, בלבינה, באבנים, ומגופה שכתשם, באפר ובאפרות זהב שכתשם^י. אין מכסין בקרקע לחה^{יא}. כיסהו ונתגלה פטור^{יב}.

בכמה עופות חיות. שחט חיה ועוף במקום אחד כיסוי אחד לכולן, וחייב לברך

ג. יו"ד שם ס"כ. ד. יו"ד שם סט"ז. ה. רמב"ם שם הט"ז. יו"ד שם ס"ו. ו. רמב"ם שם הט"ו. יו"ד שם ס"ח. ז. עיין חו"מ סי' שפ"ב. ח. רמב"ם שם הט"ו. יו"ד שם ס"י. ט. רמב"ם שם הי"א. יו"ד שם סכ"ג. י. יו"ד שם סכ"ד בהגה. יא. רמב"ם שם הט"ז. יו"ד שם ס"א. יב. רמב"ם שם ה"ה. יו"ד שם ס"ט. יג. רמב"ם שם ה"ב. יד. שם ה"ח. יו"ד סט"ו.

מצוה קפח

דיני עריות האסורות (לא תעשה צ"ו)

הזהיר הקדוש ברוך הוא שלא נתעבדן ונתקרב לאחת מן העריות בשום מין קרוב כחבוק ונשוק וכדומה לעדונים אלו, שנאמר (ויקרא יח, ו) 'איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'.

משרשי המצוה. שצננו הקדוש ברוך הוא לרחק מאסורי ערוה שלא לעבר עליהם, והכי משמע קרא, 'לא תקרבו' כדי שלא תגלו, כלומר שעל ידי קריבה יבואו לגלות ערוה, ולכן הרחיקה התורה הקריבה לערוה. עוד אמרו ז"ל (ספרא אחרי יג, טו כא), 'אין לי אלא שלא יגלה, מנין שלא יקרבו, תלמוד לומר (ויקרא שם יט) 'ואל אשה בנות טמאתה לא תקרבו, אין

משנה הלבות

יח: ("יד ליד לא ינקה רע" (משלי יא, כא), אפילו המרצה מעות מידה לידו כדי שיהנה ממנה, לא ינקה מדינה של גיהנם' ואפילו היה צדיק כמשה רבינו לא ינקה מחטא זה, עד שישב אל ה' וירחמהו. ואסור לקרות ולרמוז ולשחוק עמהן, ואסור להביט ביפיה של אשה ואפילו באצבע קטנה שלה ולהריח בבשמים שעליה, והעובר על אלו מכין אותו מכת מרדות.²

אשתו. ומותר להביט ביופי של אשתו אפילו כשהיא נידה, מפני שתהיה מותרת לו לאחר זמן. ובמקומות המכוסים גם באשתו אסור להסתכל בשעת נידתה.³

קול אשה ובגדיה. ואסור לשמוע קול אשה, ולהסתכל בבגדי צבעונין שלה, שמתוך

היה על מנעל זה שם עבודה זרה ולכן הוא מאוס. ב) יש לומר דבכיסוי המצוה שיהא הדם מכוסה באפר, ואפילו כיסהו הרוח. וא"כ מאי נפקא מינה אם הוא מאוס, סוף סוף מכוסה הוא. אבל בחליצה שהמצוה בסנדל והסנדל מאוס, נעשית המצוה בדבר מאוס והבן. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות.

קפח) התרחקות מעריות. הקרב לאחת מן העריות שבתורה בחיבוק ונישוק וכיוצא בזה, שום קריבה דרך חיבה לאשה האסורה לו, בין פנויה בין אשת איש עובר בלאו זה, ויש חולקין דאפילו שלא דרך חיבה אסור, והעובר על זה לוקה והוא חשוד על עריות.⁴ ואמרו ז"ל (ברכות סא. עירובין

קפח) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פכ"א ה"א. אבה"ע סי' כ' ס"א. ועיין בח"מ וב"ש שם. ב. רמב"ם שם ה"ב. אבה"ע סי' כ"א ס"א. ג. רמב"ם שם ה"ד. אבה"ע שם ס"ד. ד. יו"ד סי' קצ"ה ס"ז.

לִי אֵלֶּא נִדְה בְּכַל תִּקְרַב מִנִּין כָּל הָעֲרִיּוֹת, תִּלְמּוּד לֹאמַר 'לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת'.
וְאָמְרוּ (שם, כו) 'לֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת', כְּלֹאמַר שֶׁהַעוֹשָׂה אוֹתָם יִרְחַק מִן
הַטּוֹבָה וּמִסִּיר מַעֲלֵיו הַשְּׁנָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזֶהוּ פְּרוּשׁ תַּעֲוִב (חִינוּךְ). וְעַל
יְדֵי מִצְוָה זוֹ יִרְחֲקוּ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה וְהַנְּאֻף הַבָּא מִן הַהִרְהוּר, וְהוּא גִּדֵּר
נִפְלָא. וְעָקֹר זֶה יִהְיֶה בְּיָדָךְ, שֵׁשׁ פַּח בִּיד כָּל אָדָם לְדַחוֹת מַעֲלֵיו הַהִרְהוּרִים
רַעִים בְּנִקְל פְּשִׁיטִיחַ וְדַעַתוֹ מֵהֶם לְדַבֵּר אַחֵר, וְאִם יַעֲזֹרֵם לֹא יוּכַל
לְהַפְרִידֵם אֶלָּא עַל יְדֵי צַעַר גָּדוֹל, וְלִהְיוֹת אֶסְרָה תּוֹרָה כָּל קְרוֹב הַמִּבְיֵא לְיָדֵי
עֲרֹת כָּל שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ (טַעֲמֵי מִצּוֹת (לר"מ הַבְּבִלִי) לֹא תַעֲשֶׂה צַד).

שבת יג. סד: קידושין ע. יבמות סב: סנהדרין עו. נדה יג. רמב"ם הל' איסורי ביאה פכ"א,
ספר המצוות לא תעשה שנ"ג, סמ"ג לאוין קכ"ו, אבן העזר סי' כ"א-כ"ב-כ"ג-כ"ד.

משנה הלכות

חוץ מן האם עם בנה, והאב עם בתו, ובעל עם
אשתו נידה". ובאחותו נחלקו הפוסקים^ט.

שאר פרטים. ומותר לנשק בת בתו ובת בנו
קטנה^ז. ומותר להסתכל בפנויה שרוצה
לישא, אם תהיה נאה בעיניו, וראוי לעשות
כ"ח^ז. ויש להזהיר לאנשים המגדלים בנים
בביתם כנהוג במדינה זו הנקרא (אדאפטירן
בלע"ז), שאסורין בכל אלו כי לאו אמם הוא,
ובפרט בחיבוק ונישוק וייחוד וצריך להודיעם
מזה. ואחר שדינים רבים הם ואי אפשר
לפורטם, וכל אחד ישמור עצמו כי השם
יראה ללבב, ואתה בני הזהר הרבה על זה
מאוד ואל יבטיחך יצרך, ואם אלף ערבים יתן
לך, כי הרבה חללים הפילה, ונוהג בכל מקום
ובכל זמן בזכרים ונקבות.

ראיה בא לידי הרהור, והוא שמכיר את
האשה והבגדים שהיו עליה^ז. ולשמוע קול
אשה בראדיו אם מכירה אסור, ואם אינו
מכירה אין איסור בדבר, ומכל מקום מכוער
הדבר ביותר, ובעל נפש ירחיק מזה, לבד
שיש בו ביטול זמן ותורה הקדושה^ז. אין
שואלים בשלום אשת איש^ז. כללו של דבר
שלא יעשה שום דבר המביא לידי קירוב
הדעת או הרהור בנשים, לא בדיבור ולא
במעשה, לא לקרב דעתו אל האשה או דעתה
לו, אלא באשתו לבד.

ייחוד. ואסור להתייחד עם העריות דבר תורה
בין זקינה ובין ילדה, ומדברנן אפילו
עם פנויה טהורה (דבנידה פנויה הרי היא
ערוה ואסור מדאורייתא), ואפילו עם עכו"ם,

ה. רמב"ם שם הכ"א. אבה"ע שם ס"א. ו. שו"ת בית שערס או"ח סי' ל"ג. שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' פ"ו,
וח"ז סי' י"ג. ז. רמב"ם שם ה"ה. אבה"ע שם ס"ו. ח. רמב"ם שם פכ"ב ה"א. אבה"ע סי"כ"ב ס"א. ט. עיין
ב"ש סק"א. י. ח"מ סי' כ"א סק"י. יא. רמב"ם שם פכ"א ה"ג. אבה"ע שם ס"ג.

מצוה קפט

עֲרוֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה (לֹא תַעֲשֶׂה צ"ח)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת הָאָב, שְׁנֵאמַר (ויקרא יח, ז) 'עֲרוֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. זוֹ נִגְלָה הוּא, אֵין לְהַאֲרִיךְ בְּגִלּוֹי שְׂפָה, כִּי הַפְּעוּר הַגָּדוֹל, בָּזָה רָאוּי לְהִרְחִיקוֹ מִבְּנֵי אָדָם, וְלַעֲנֹשׁ עָלָיו הָעוֹבֵר עֲנֹשׁ גָּדוֹל, וְהַחֲיוֹב בָּזָה הוּא סְקִילָה. וְזֹאת הָאֲזָהָרָה נּוֹסֶפֶת הוּא בְּשׁוֹכֵב אֶת אָבִיו עַל

משנה הלכות

הוא מפרסם חייב עד שימות או עד שיתז ראשו, וכן הדין בבא על הבהמה^א. ובמנחת חינוך נסתפק באנדרוגינוס למאן דאמר דמוליד מאשה וגם יכול לילד מזכר, אם הוליד בן מאשה ואותו בן בא על אביו האנדרוגינוס דרך זכרותו, אי עובר משום לאו דשוכב עם אביו, וכן אם בא על אביו דרך נקבות אי חייב משום בא על אמו, והניח בצריך עיון.

עבדים ובני נח. הבא על חציה שפחה וחציה בת חורין והוליד בן, אותו הבן הבא על אביו חייב, דצד בן חורין שבו מחויב במצוות ככל ישראל^ב. בן נח הבא על אביו נהרג, אבל אינו מוזהר על אביו אלא נהרג כאילו בא על זכר דעלמא, כמבואר בש"ס (סנהדרין נד.) דמיירי בישראל, דאי סלקא דעתך בעכו"ם אטו בתרי קטלי קטלינן ליה^ג. ומכאן יש קצת לדקדק דבעכו"ם אין איסור חל על איסור ודו"ק, ועיין בספרי שו"ת ח"ג (סי' צ"ט).

קפט) החיובים. השוכב עם אביו משכבי אשה חייב שנים, משום 'ערות אביך' ומשום 'ואת זכר לא תשכב' וגו'^א. ואביו חייב משום 'ואת זכר לא תשכב' לבד^ב. ובמזיד והתראה חייב סקילה, ובשוגג מביא ב' חטאות^ג, והאב מביא חטאת אחד ומשהערה בו נתחייב מיתה כבכל העריות^ד.

הפטורים. היה קטן פחות מבן ט' שניהם פטורין, דאין ביאת קטן פחות מבן ט' ביאה^ה. המשמש באבר מת פטור, פירוש מת שהאבר שלו מדולדל כמו אבר המתים, כגון החולים או מי שנולד כך כגון סריס חמה, אע"פ שהכניס האבר בידו אינו חייב לא כרת ולא מלקות, ואין צריך לומר מיתה, שאין זו ביאה, אבל הוא פוסל אותו מן התרומה, ובית דין מכין את שניהם מכת מרדות^ו. הבא על המת פטור, אבל הבא על אביו טריפה חייב, דחי הוא אע"פ שסופו למות מחולי זה, ואפילו שחט בו שני סימנים ועדיין

קפט) א. רמב"ם הל' שגגות פ"ד ה"א. **ב.** מנחת חינוך, לפי מה שחזר בו. **ג.** רמב"ם שם. ובחינוך ומנחת חינוך. **ד.** רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א ה"א וה"ד. מנחת חינוך. **ה.** רמב"ם שם ה"ד. **ו.** שם ה"א. **ז.** שם ה"ב. מנחת חינוך. **ח.** מנחת חינוך. **ט.** מנחת חינוך.

הַאֲזַהֲרָה הַכּוֹלֶלֶת מְשַׁכֵּב זְכוֹר בְּכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אֲחֵר (ויקרא יח, כב)
'וְאֵת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מְשַׁכְּבֵי אִשָּׁה' (חינוך).

סנהדרין נד. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, והל' שגגות פ"א, ספר המצוות לא תעשה שנ"א,
סמ"ג לאוין פ"ט, יראים רי"ט.

מִצְוַת קֶצֶ

אִמָּךְ הִיא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ (לא תעשה צ"ט)

הַזִּהְיִיר הַקָּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִגְלֶה הַבֶּן עֲרוֹת הָאִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, ז)
'אִמָּךְ הִיא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ'.

בְּשִׁרְשֵׁי הַמִּצְוָה. כְּתַב הַמּוֹרָה (מו"נ ח"ג פמ"ט) כִּי הוּא לְמַעַט הַמְשָׁגֵל
וְלִמָּאֵם אוֹתוֹ וְלִהְסִתְּפָק מִמֶּנּוּ בְּמַעַט, וְהַנָּשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אֶסְרָם הַכְּתוּב בְּשֵׁאֵר הָאִשָּׁה מְצִוִּיּוֹת עִמּוֹ תָּמִיד וְהוּא נִסְתָּר עִמָּהֶן, וְלִבֵּן
נֶאֱסָרוּ. וְהַרְמַב"ן ז"ל (ויקרא יח, ו) טָעַן עָלָיו דְּמַטְעֵם זֶה הָרִי בִּידוֹ לִשָּׂא כְּמָה
נָשִׁים, אֲלֵא שֶׁהוּא סוֹד מְסוּדוֹת הִיִּצִּירָה. גַּם כִּי לֹא יִצְלִיחוּ כְּשֵׁינִשְׂאוּ
קְרוֹבִים כְּגוֹן אָח וְאָחוֹת וְכוּיָצָא בָּהֶן, וְהוֹלְדוֹת שִׁיּוּלִידוֹ יִהְיוּ בְּעָלֵי מוֹמִים,

משנה הלכות

ובשוגג חטאת, ואם היא אשת אביו חייב
שתיים^א.

שניות. ומדברי סופרים אסרו גם אם אמו,

ואם אם אמו, ואין לה הפסק עד

עולם, ואסור אם אבי אמו בלבד, ואם אביו,

ואם אם אביו, ואין לה הפסק עד עולם, ואם

אבי אביו בלבד, זהו דעת הרמב"ם^ב. אבל

דעת רש"י^ג דכל צד אם אסורה לעולם,

ואפילו אם אבי אבי אביו אסורה, וכן אם אם

שאר פרטים. ואין חילוק בעריות בין ער

לישן, לפיכך אם אחד היה ער והשני

ישן, הער חייב והישן פטור. חרש שוטה וקטן

פטורין. ומכין אותן שלא ירגילו בעבירות^א.

ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

קצ) החיובים. הבא על אמו בין שהיא אשת

איש או אנוסת אביו, בין

שהוא ולד כשר או ממזר, בעדים ובהתראה

חייב סקילה ובלא התראה במזיד חייב כרת

י. רמב"ם שם הי"ח. יא. עיין חושן משפט סי' שמ"ט לענין גניבה. קצ) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב
ה"א-ב, והל' סנהדרין פט"ו ה"י, והל' שגגות פ"א ה"ד. ב. הל' אישות פ"א ה"ו. אבן העזר סי' ט"ו ס"ב-ג-ד-ה.
ג. יבמות כא. ד"ה ד' נשים שניות, מובא בבית יוסף אבן העזר סי' ט"ו, ובדרישה.

חולי רוח ונפש פִּדְיוֹעַ לְחֻכְמֵי הָרוֹפְאִים (רמב"ן שם). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד הָבֵא עַל אִמּוֹ פּוֹגֵם בְּבִינָה הַנִּקְרָא אִם הַבְּנִימִי, שְׁכָל בְּנִיָּה מְתִיחָדִין וּמְזַדְגִּין עִמָּהּ, גַּם פּוֹגֵם בְּאִמָּא תַתָּאָה בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁכֵּן אֲבוֹתֶיהָ מְתִיחָדִין עִמָּהּ, וְלָכֵן כְּתִיב 'אִמָּךְ' 'אִמָּךְ' ב' פְּעָמִים, וְעַל כֵּן מִיתָתוֹ בְּסִקִּילָה בְּאֲבָנִים, שְׁהַמְלָכוֹת נִקְרָאת אָבֵן כְּמָה דְּאֵת אָמֵר (בראשית מט, כד) 'מִשֵּׁם רָעָה אָבֵן יִשְׂרָאֵל', וְאִמָּא עֲלָאָה נִקְרָאת הָאָבֵן הַגְּדוֹלָה שְׁעַל פִּי הַבָּאָר (מצודת דוד (רדב"ן) מצוה קנו).

יבמות כא. סנהדרין נד. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב, והל' אישות פ"א, ספר המצוות לא תעשה ש"מ, סמ"ג לאוין צ"ב, סמ"ק סי' ש"ג, אבן העזר סי' ט"ז.

משנה הלבות

עיון. ועכו"ם אין להם איסור שניות לעריות^א. העבדים הכנענים אין להם חייס, ואינו חייב לא משום אם ולא על שום קרובה, דיצא מכלל בן נח ולכלל ישראל לא בא^ב. וכל זה בשפחה ועבד דעלמא, אבל אם בא אביו על שפחתו והוליד ממנה בן, יש מרבתינו דסבירא להו דהוא בנה, והוא אביו גמור מן התורה, לא מבעיא אם נשאה דודאי שיחררה, אלא אפילו בא עליה בזנות אמרינן דמסתמא שיחררה, ואפילו אם אמר שכיון לשם זנות לא מהימנינן ליה, דלא שביק היתרא ואכיל איסורא^ב. ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

אבי אבי אביו אסורה, וכן אם אבי אם אביו, וכל שכן אם אבי אבי אמו, דכל שיש כאן אמהות רבות נוטה האיסור יותר^ג.

בן נח עבד וגר. גר שנתגייר אינו חייב על אמו ולא על שום קרובה, דקטן שנולד דמי, ומדרבנן אסורו בהם שלא יאמרו בא מקדושה חמורה לקדושה קלה^ד. בן נח חייב גם כן על אמו ואפ' מאנוסתו^ה. ונראה דבעכו"ם קטן אפילו פחות מבן ט' אם בא על אמו חייב מיתה דלא ניתנו שיעורין לבני נח, ואולי דאין זה בכלל שיעורין אלא דפחות מבן ט' אין ביאתו ביאה כלל במציאות, וצריך

ד. עיון זוה"ק ח"ג קח: 'אימא עילאה בינה'. וע"ע שם רצ. ה. עיון זוה"ק ח"ג רסב. 'אמא תתאה, ומאי איהא דכתיב בה (ישעיה נא, ד) 'ולאומי אלי האזינו' אל תיקרי לאומי אלא לאימי, דלא זז קודשא בריך הוא מחבבה לכנסת ישראל עד דקראה אימי'. ו. עיון פרדס רימונים שער ערכי הכינויים פ"א ערך אבן: 'המלכות היא יסוד ואבן שכל הבנין העליון עליה, ועליה נאמר (זכריה ג, ט) 'על אבן אחת שבעה עינים' וכו', עוד נקראת אבן ישראל והטעם כי 'משם רועה אבן ישראל', על ידה נשפע אפי' התפארת לפעמים, ובבחי' זו נקראת עטרת תפארת, והמפרשים פירשו מפרנסן ורועה של ישראל למטה^ו. ז. ועיון בבית חדש אבן העזר סי' ט"ו. ח. רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"ד הי"א-י"ב. י"ד סי' רס"ט ס"א. ט. רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"ו. י. מנחת חינוך. יא. רמב"ם שם, ובהל' איסורי ביאה פי"ד ה"י. יב. הל' איסורי ביאה שם הי"ז. יג. עיון רמב"ם הל' גירושין פ"י הי"ט, ואבן העזר סי' ט"ו, ובערוך השלחן. ועיון לקמן מצוה קצ"ב קצ"ג קצ"ה קצ"ז קצ"ח ר' ר"א.

מצוה קצא

עֲרוֹת אִשָּׁת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה (לא תעשה ק')

הַזְהִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לִגְלוֹת עֲרוֹת אִשָּׁת הָאָב לְעוֹלָם, שְׁנֵאמַר
(ויקרא יח, ח) 'עֲרוֹת אִשָּׁת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. כִּי יִהְיֶה בַּדְּבָר קָלוֹן אֶצֶל אָבִיו אִם יָבֵא עַל אִשְׁתּוֹ, כְּלִי
שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אָבִיו (חינוך). וְאַפְלוּ לְאַחַר מוֹתוֹ אֵינוֹ מִן הַכְּבוֹד,
וְגִדּוּלֵי עוֹלָם בִּקְשׁוֹ מִנְּשׁוֹתֵיהֶם שְׁלֹא לִנְשֹׂא לְאַחַר מוֹתָם, וְרֵאיוֹהָ לְדַבֵּר
אֶלמֶנֶת הַמֶּלֶךְ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְאִישׁ, כִּי פְחִיתוֹת הַכְּבוֹד הוּא לְמֶלֶךְ, וְכָל

משנה הלכות

אומרים^א דאשת אבי אם אביו אסורה לו,
ואע"ג דאשת אבי אביו מותרת, מכל
מקום הקורבה שמצד האב גזרינן יותר^ב, ויש
מגמגמין בזה (הגר"א). ויש מי שאומר דגם
אשת אבי אמו אין לה הפסק, דכן נראה
מסקנת הירושלמי^ה.

שאר פרטים. אנס אביו אשה מותרת לבנו
שבא מאשה אחרת^ט. ובמנת חינוך

נסתפק במקדש חציה שפחה וחציה בת
חורין, אם בא עליה בנו אי חייב, ועיין אבני
מילואים (סי' מ"ד ס"ק ג). ולעיל במצוה
הקודמת הבאתי שיטות באם בא על שפחתו
אמרינן דודאי שיחררה, ואם כן אם נשאה
הכא נמי יהא הבן אסור לבוא עליה שמא
שיחררה. ודע דכל האסורות משם קירבה מן
התורה אין קידושין תופסים בהם ואינן

קצא) החיובים. הבא על אשת אביו בין
שהוא אמו או אינו אמו
בין בחיי אביו ואפילו לאחר מותו או לאחר
שגירשה^א, במזיד ובהתראה חייב סקילה^ב
ובלא התראה כרת, ובשווג קרבן חטאת^ג. ואין
נפקא מינה בין אשתו מן האירוסין ובין מן
הנישואין, ואם היא גם כן אמו, חייב שתי
חטאות בשווג^ד.

שניות. ושניות מדברי סופרים הם אשת אבי
אביו, אף על פי שאינו זקנתו, ואין
לה הפסק עד יעקב אבינו, ואשת אבי אמו
בלבד, ולוקין עליהם מכות מרדות^ה, ואע"ג
דאשת אבי אמו מותרת ולא גזרינן אטו
אשת אבי אביו, מכל מקום קורבה זו
דאבי אמו ואבי אביו שוין הן אצל העולם,
משא"כ למעלה מזה דאיפלג דרי. ויש

קצא) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"א. אבן העזר סי' ט"ו ס"ה. ב. רמב"ם הל' סנהדרין פט"ו ה"י. ג. שם
הל' שגגות פ"א ה"ד. אבן העזר שם. ד. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"א-ב. ה. שם הל' אישות פ"א ה"ו.
אבן העזר סי' ט"ו ס"ו-ז. ו. שם ס"ז בהג"ה. ז. אה"ע שם ס"ז בהגה. ח. עיין ערך השולחן שם. ט. רמב"ם
הל' איסורי ביאה פ"ב ה"א. אבן העזר שם ס"ה.

שָׁפֶן בְּנוֹ שְׁחִיב לְחֹשֶׁשׁ עַל כְּבוֹד אָבִיו בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ. וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוֹד שְׁמָא
הִיא בַת זִוְגוֹ שֶׁל אָבִיו, וּבְנֵי הָרָאשׁוֹנָה הָיוּ רְאוּיִים לְהִיּוֹת מִן הַשְּׂנִיָּה, וְהִירֵי
הִיא בְּאִמּוֹ מִמֶּשׁ, תִּדְעַ שְׁהִירֵי נִפְלָה הַבְּכוֹרָה מֵרְאוּבֵן וְנִתְּנָה לְיוֹסֵף וְלֹא
לְאַחֵר, וּלְכָךְ 'לֹא תִגְלֶה', וְהַמְשָׁכִיל יָבִין (טעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה צו).

סנהדרין נד. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, והל' אישות פ"א, ספר המצוות לא תעשה של"א,
סמ"ג לאוין צ"א, יראים רב"א, אבן העזר סי' ט"ו.

מצוה קצב

עֲרוֹת אַחוּתְךָ לֹא תִגְלֶה (לא תעשה ק"א)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת אַחוּתוֹ מֵאָבִיו אוֹ מֵאִמּוֹ,
וְאֶפְלוֹ אַחוּתוֹ מִזְנוּת בְּכָל עֲנִין שֶׁתִּהְיֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, ט) 'עֲרוֹת
אַחוּתְךָ בַּת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמְךָ מוֹלֶדֶת בֵּית אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתְךָ'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. כְּתָבוּ הָרָאשׁוֹנִים ז"ל (ריקאנאטי ויקרא יח, ו) דְּאִסּוּר הָעֲרִיּוֹת
אֵין לְבַעֲלֵי קִבְלָה דְּכָר מְקַבֵּל בּוֹ, וּמִקְצָתָם אָמְרוּ הַטַּעַם כִּי
הַקְרוֹבִים הֵם עֲנָפִים הַמִּתְפַּשְּׁטִים מִן הַשָּׂרֵשׁ, וַיֵּשׁ לָהֶם לְקַבֵּל לַחוּת מִן
הָעֲנָפִים אֲחֵרִים שְׁלֹא מֵעֲצָמָם כִּי הִיָּה מִתִּיבֵשׁ, וְהַמּוֹפֶת עַל זֶה מְאִילָנוֹת
שֶׁמְבִיאִין יַחֲוֹר שֶׁל אֵילָן אַחֵר וְנוֹטְעִין בְּעֵנָף הָאֵילָן וְנִתּוֹסֵף בּוֹ כַּח חֶדֶשׁ
וְעוֹשֶׂה פְרוֹת טוֹבִים, וְאֵם נוֹטְעִין אוֹתוֹ מֵעֲנָפָיו עֲצָמָם לֹא יִצְלִיחַ. כֵּן הִבָּא

משנה הלכות

קצב) החיובים. הבא על אחותו בין מהאב
ובין מהאם, וכל שכן
משניהם, ואפילו אנוסת או מפותת אביו, בכל
אופן שאפשר נקראת אחותו, ואפילו בא על
ערוה והוליד ממנה בת שהיא ממזרת, הבא
עליה במזיד ואפילו בהתראה אין בה מיתת

צריכות גט', לבד ממי שהלך בעלה למדינת
הים ונישאת. ונוהג איסור ערוה זו בכל באי
עולם ובכל מקום ובכל זמן. ובבן נח אינה
נקראת אשת האב אלא על ידי בעילה,
ואסורה לו אפילו לאחר מיתת האב או לאחר
שילוחיה^י.

י. רמב"ם הל' אישות פ"ד הי"ב. אבן העזר שם ס"א. יא. רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"ה-ו-ז.

על העֲרֹה גֹרֶם יִבְשׁוּת הָעֶנֶף מִהִבְרָכָה הָעֲלִיזָה (עיין ריקאנאטי שם). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד כִּי 'הֵבֵא עַל אֲחוֹתוֹ פּוֹגֶם בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, כִּמְהָ דָאֵת אָמַר (שה"ש ה, א) 'בָּאתִי לִגְנִי אֲחֹתִי כְלָה', וְכֻלָּם אֲחִיהָ שֶׁהָרִי הִיא בֵּת הַחֶסֶד הִיא, וְכֻלָּם מִתְיַחֲדִין עִמָּה, וְהֵבֵא עָלֶיהָ בְּכֵרֶת לְפִי שֶׁהוּא הַפְּרִיד הָעֶנֶף וַיִּכְרֶת אוֹתוֹ מִמָּקוֹם חֵינּוֹ. וְד' מִיָּנִי אֲחִיּוֹת הֵן, אֲחוֹתוֹ מֵאֲבִיו וְאִמּוֹ עַל יְדֵי קְדוּשִׁין, אוֹ שְׁלֹא עַל יְדֵי קְדוּשִׁין, אוֹ אֲחוֹתוֹ מֵאֲבִיו שְׁלֹא מֵאִמּוֹ, אוֹ אֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ שְׁלֹא מֵאֲבִיו, וְהֵבֵא עַל אַחַת מֵהֵן פּוֹגֶם בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא אֲחוֹתוֹ, כִּמְהָ דָאֵת אָמַר (שם, ב) 'אֲחֹתִי רַעֲיָתִי', וּכְתִיב (ויקרא כג, ג) 'וְלֹאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה', וְכוּלָּהוּ אֵיתִנְהוּ בָּהּ שֶׁהָרִי הִיא בֵּת הַחֶסֶד וְהַפְּחָד, הָרִי מִן הָאֵב וּמִן הָאֵם, וְהַתְּפָאֶרֶת גַּם הִיא אֲחִיהָ מֵאֵב וְאֵם, וְהַנִּצָּח הִיא אֲחִיהָ מִן הָאֵב, וְהִסּוּד הוּא אֲחִיהָ מִן הָאֵם, שֶׁהָרִי עָקָר קִבְּלָתָהּ מִן הַהוּד, וְכֵן הִסּוּד מְקַבֵּל מִן הַהוּד. וּבְזִמְנֵי שֶׁתִּיחַד הוּא דֶּרֶךְ יָמִין הוּא יַחֲדוּד גָּמוּר עַל יְדֵי קְדוּשִׁין, וּבְזִמְנֵי שֶׁתִּיחַד הוּא דֶּרֶךְ שְׂמָאל אִזְ אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא יַחֲדוּד אֵין בּוֹ קְדוּשִׁין כָּל כָּהֲ, כִּי הָעוֹלָם מִתְנַהֵג בְּדִין, וּמְקַבֵּל מְקוֹם יַחֲדוּד הוּא. וְלִרְמֹז לְאֵלֹי הָאֲחִיּוֹת אָמַר הַפְּתוּב (שם יח, ט) 'מוֹלֶדֶת בֵּית אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ', רְמֹז לְב' אֲחִיּוֹת שֶׁהֵם בְּבֵיתִי

משנה הלכות

בעילת זנות, ואפילו אמר לשם זנות כיוון אינו נאמן.¹

שאר פרטים. אם אחותו היא גם בת אשת אביו חייב שתיים.² ואין שניות באחותו. ונוהג בכל באי עולם, בכל מקום ובכל זמן, אלא שבן נח אינו חייב אלא על אחותו מאם לבד. ולענין האיך דנים אותם עיין רמב"ם בהלכות מלכים, ובחינוך פר' יתרו, ולהלן במצוה קצ"ו.

בית דין אלא כרת, ואם התרו בו למלקות לוקה ובשוגג מביא חטאת קבוע.³

מן הנכרית או שפחה. יש לו אחות הבאה מן הנכרית או השפחה אינו חייב עליה, אבל לכתחילה אין לבוא על אחותו משפחה דמדרבנן זרע שפחה הוי זרע.⁴ ואם בא אביו על שפחה שלו והוליד ממנה בת, יש אומרים דאחותו ודאי היא דאין אדם עושה בעילתו

קצב) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א ה"ז, והל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פי"ט ה"א. אבן העזר סי' ט"ו סי' ט"י. **ב.** עיין רמ"א אבן העזר סי' ט"ו סי' ט"י. **ג.** אבן העזר סי' ט"ו סי' ט"י בהגה, ועיין לעיל מצוה ק"צ, ולקמן מצוה קצ"ג קצ"ה קצ"ז קצ"ח ר' ר"א. **ד.** רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ג-ד. והל' שגגות שם.

גִּנְאִי, בִּינָה וּגְבוּרָה, וְלִשְׁנֵי אַחֲיוֹת אַחֲרוֹת שֶׁהֵם בְּכָתִי בְּרָאִי, שֶׁהֵם הוֹד
וּמְלָכוּת, וְהַשֵּׁם הַטּוֹב יִכְפֹּר (עיין מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו. ועיין רקאנאטי שם).

יבמות כב: כריתות ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, ספר המצוות לא תעשה ש"ל ב, סמ"ג
לאוין ק"ה, סמ"ק סי' רצ"ט, אבן העזר סי' ט"ו.

מצוה קצג

שֶׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת בֵּת הַבֵּן (לא תעשה ק"ב)

הַזֶּהִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת בֵּת הַבֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, י)
'עֲרוֹת בֵּת בִּנְךָ לֹא תִגְלֶה וְגו' כִּי עֲרוֹתָהּ הִנֵּה'.

בְּשֵׁרֵשׁ הַמִּצְוָה. שֶׁלֹא תֵאמַר אַחֵר שִׁיּוּצָא לְשִׁלְשִׁי הֶרְחִיק מִמֶּנּוּ הַמְּקוֹר
וְלֹא יִגִּיעַ לוֹ מִמֶּנּוּ בּוֹשָׁה, דַּע כִּי 'עֲרוֹתָהּ הִנֵּה', שֶׁהַעוֹפֵר יֵרָךְ אָבִיו.
וּלְחֻמַּת הָעֲרִיּוֹת הִתְחִיל בָּהֶן 'אֲנִי ה'" (שם, ו), כְּלוּמַר עֲנִין חֲמוּר הוּא בְּיוֹתֵר
וְעֵתִיד אֲנִי לִפְרַע מִמֶּנּוּ. וְהֵרִי הוּא כְּפֹא עַל בְּנוֹ, שֶׁיֵּרָךְ אָבִיו הוּא, וְהוּא חוֹר

משנה הלכות

קצג) החיובים. הבא על בת בנו, בין שהוא
בן כשר בין שהוא בן פסול

שניות. שניות מדברי סופרים בת בנו,

ובת בן בנו עד מאה דורות אין להם

הפסק, וכן אמרינן בירושלמי (יבמות פ"ב

ה"ד) שאברהם אבינו אסור בכל נשי ישראל,

ושרה אמנו אסורה בכל אנשי ישראל, משום

בת בנם ובת בתם' והרמב"ם ז"ל חלק בזה,

ורוב הפוסקים הסכימו לדעה ראשונה משום

דמירושלמי משמע כן, ולהרמב"ם נצטרך

(ממזר), ובין שבתו היא כשרה ובין שהיא

ממזרת או מזנות^א, הבא עליה במזיד בעדים

ובהתראה חייב שריפה, ובמזיד בלי התראה

כרת, ובשווג חטאת קבועה^ב. ואם היא בת בנו

מאשתו חייב שתים משום בת בנו ומשום

אשה ובת בנה^ג.

מן השפחה. ואם בא על השפחה והוליד

ממנה בן אינה נקראת בת בנו^ד, ואם

קצג) א. חינוך, ומנחת חינוך. ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א ה"ה, והל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פ"ט

הי"א. ג. מנחת חינוך. ד. עיין רמב"ם הל' יבום פ"א ה"ד, והל' איסורי ביאה פ"ב ה"ג, ופס"ו ה"ד. ה. מצוה

ק"צ קצ"ב, ולהלן מצוות קצ"ה קצ"ז קצ"ח ר' ר"א. ו. אבן העזר סי' ט"ו סי"ב. ז. הל' אישות פ"א ה"ו, ועיין

שם בהגהות מיימוניות אות א.

לְהִיּוֹת הָעֶנֶף שָׁרֵשׁ הַפֶּוֹדִי הַיִּצְיָרָה (טעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה ק). וְעַל דֶּרֶךְ
הַסּוֹד כִּי הָבָא עָלֶיהָ פּוֹגֵם בְּאַבָּא עֲלָאָה, שְׂכָן מְתִיחַד וּמְשַׁפִּיעַ לְכַנְסָתָא
יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בֵּת הַחֶסֶד בֶּן אַבָּא עֲלָאָה, וְלָכֵן מִיתָתוֹ בְּשִׁרְפָה הַחֲמוּרָה,
לְפִי שְׁפָגָם בְּעוֹלָם הָרוּחָנִי (עיין מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

סהגדרין עה. עו. יבמות צו. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, והל' אישות פ"א, ספר המצוות
לא תעשה ש"ד ש"ה, סמ"ג לאוין צ"ח צ"ט, סמ"ק סי' ש"ט ש"י, יראים רכ"ג, אבן העזר
סי' מ"ו.

מצוה קצד

שָׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת בֵּת הַבֵּת (לא תעשה ק"ג)

הַזֶּהִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת בֵּת הַבֵּת, שְׁנֵאָמַר (ויקרא יח, י)
'אוּ בֵּת בִּתְּךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן כִּי עֲרוֹתָךְ הִנֵּה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. עוֹד טַעַם שֶׁהִיָּתָה הַסֶּכֶּה לְאִסּוּר עֲרִיּוֹת לְשׁוּם שְׁלוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִהְיוֹת הַקְּטָנוֹת וְהַמַּחֲלֶקֶת וְהַמְּרִיבוֹת אֲשֶׁר
יִתְחַדְּשׁוּ מִפְּנֵי קִנְאוֹת הָאֲנָשִׁים לְנִשְׁוִיתֵיהֶם, עַד שֶׁלֹּאֲתָה הַסֶּכֶּה אָמְרָה
הַתּוֹרָה 'לְצָרֵר', וְלִכְךָ אָסְרָה הַנִּקְבָּה שֶׁתִּפְּלַ בְּעֵבֹרָה קְטָמָה, וְאָסְרָה אִשָּׁה
וּבִתָּהּ וּשְׁתֵּי אֲחִיּוֹת שָׁלֹא יִתְקַנְאוּ זֶז בְּזֶז, כִּי הַקִּנְיָאָה יוֹתֵר עֲצוּמָה בְּקִרְוֵבִים
מִבְּזוּלָתָם. וּבִהְיוֹת הַקְּטָמָה בִּינִיָּהֶם תִּמִּיד לֹא יִנּוּחַ הַזְכָּר וְלֹא יוּכַל

משנה הלבית

לדחוק (עיין ב"ש והגר"א). ולוקה עליהם מכת מרדות ונוהג בכל מקום ובכל זמן. מאשתו הנשואה חייב שתים משום בת בתו, ומשום לאו דערות אשה ובתה*.

קצד) החיובים. הבא על בת בתו, בין מאשתו כשרה או שנולדה לו בזנות, במזיד בעדים ובהתראה חייב שריפה, ובלא עדים חייב כרת, ובשווג חייב חטאת קבוע. ואם בא על בת בתו שאר פרטים. שניות שלה מדברי סופרים, בת בתו ובת בן בתו, ואין להם הפסק לעולם. והרמב"ם חולק כמו שהבאתי במצוה הקודמת (קצ"ג)². ונוהג בכל מקום ובכל זמן. ודע דפסקו הבית חדש והאחרונים³

קצד) א. עיין מצוה הקודמת אות א. **ב.** עי' מצוה הקודמת אות ה-ו. **ג.** באבן העזר סי' כ"א ס"ז.

לְהַשְׁלִים עֲצָמוֹ. וְאָסַר בַּת הַבַּת וּבֶן הַבַּת בְּעֵבֹר הַבְּעָלִים, רוֹצֵה לֹמֵר
חֲתָנּוּ, כִּי כָּלֵל זֹאת הַסֵּפֶה לְאָסוֹר לְאִישׁ הַנִּקְבָּה שֵׁישׁ לְאָדָם אַחֵר יוֹתֵר
דִּין עָלֶיהָ (אברנאל ויקרא יח, א-ל, בשם אבן כספי על התורה).

המראה מקומות תקח ממצוה הקודמת.

מצוה קצה

שְׁלֹא לְגַלוֹת עֲרוֹת הַבַּת (לא תַעֲשֶׂה ק"ד)

הַזִּהִיר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלוֹת עֲרוֹת הַבַּת, וְלֹא זֶה לֹא כְּתִיב
בַּתּוֹרָה מִפְּרִשׁ בְּקָרָא אֶלָּא בְּגִלּוֹי מַלְתָּא וּבְקַל וְחֹמֶר מ'עֲרוֹת בַּת
בְּנֶדֶד' (ויקרא יח, י), וּמַחֲמַת נְשִׁאִין עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין לְמַדּוּתָּה עוֹד בְּגִזְרָה שְׁוֶה
ד'הִנֵּה הִנֵּה' וְזִמָּה וְזִמָּה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. כְּתַב הַרְמַב"ן ז"ל (ויקרא יח, ו) דְּאִינוּ מִפְּרִשׁ בָּהּ הַטַּעַם,
דְּמָה יֵצִיק אִם יִשָּׂא אָדָם אֶת בִּתּוֹ כְּמִתֵּר לְבָנֵי נָח". וְהַעֲקָדָה תִּמָּה
מְאֹד עַל דְּבָרָיו, שֶׁהִרֵּי עֲרִיּוֹת שָׂאָר בְּשָׂר כָּאִם וְהַבַּת וְהָאָחוֹת, יוֹתֵר מִמָּה

משנה הלכות

קצה) החיובים. הבא על בתו בין שנולדה לו
מאשתו הכשרה לו, או
מאנוסה ומפותרה, ואפילו מאיסור כרת שהיא
ממזרת, אם בא עליה במזיד ובהתראה חייב
שריפה, ובלא התראה כרת, ובשוגג חטאת
קבועה, ועל בתו מאשתו חייב שטים, אחת
משום בתו ואחת משום ערות אשה ובתה.²
ולמדו ז"ל דהבא על בתו בשריפה מקל
וחומר מערות בת הבן, ובת הבת שהן
רחוקות ממנו, כל שכן ואין צריך לומר בתו
שהיא קרובה שהיא אסורה. ומחמת שקיימא

דמותר לחבק ולנשק בת בתו כשהיא קטנה.
וראיתי לדיד נפשי הגאון המובהק מוריני
הרב משה פיינשטיין [זצ"ל] בשו"ת שלו על
אבן העזר (סי' ס') דדוקא בת בתו ולא בת
בנו, דלא מפורש בת בנו בשום מקום,
ובעניות דעתי הראתי לדעת דמפורש
בפרישה וש"ך יו"ד (סי' שס"ב) דגם בת בנו
בכלל, וכן כתב הבית חדש דכל יוצאי חלציו,
וכן נראה מהמאירי בקידושין (פא:) ועוד
ראשונים ואחרונים, ועיין ברכ"י, ובחידושי
הארכתי בס"ד.³

ד. עיין בשו"ת משנה הלכות ח"ד סי' קע"ג. **קצה) א.** סנהדרין יח. ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ו, והל'
שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פט"ו הי"א.

שְׁאֲסָרְתָם הַתּוֹרָה, הַטֹּבֵעַ הָאֲנוּשִׁי הַפָּרִיא מִרְחִיק אוֹתָם וּמוֹאֲסֵן בְּתַכְלִית
הַמָּאוּס וְהַתְּעוּב עַד שֶׁלֹּא נִמְצָא שׁוֹם אִמָּה וְלִשׁוֹן שִׁיְהִיו פְּרוּצִים בָּהֶם,
וְחִרְפַּת עַמּוֹן וּמוֹאָב וְגִדּוּפָם עַל הֵיוּתָם מִזֶּה הַמִּין יוֹכִיחַ עַל זֶה^ה (עקדת יצחק
(עראמה) שער סד). וְלִעֲנִיּוֹת דַּעְתִּי אֵין זֶה קוֹשֵׁיָא עַל רַבְּנוּ הַרְמְבִּין ז"ל, שֶׁהֲרִי
אָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ דִּהֲשֻׁבְטִים תְּאוֹמֹת נולְדוּ אִתָּם^ה וְנִשְׂאוּ אוֹתָם לְנָשִׁים,
וְשִׁמְעוֹן שֶׁנִּשְׂאָ אֶת דִּינָה לַהַמִּדְרָשׁ (בר"ר פ, יא) שֶׁלֹּא רָצְתָה לָצֵאת עַד
שֶׁנִּשְׁבַּע לָהּ שִׁישְׁאָנָה. וּמָה שֶׁלֹּא נִמְצָא אִמָּה שִׁיְהִיו פְּרוּצִים בָּזֶה הִיא שֶׁלְּפִי
שֶׁקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם לְהֵיוּתָם גִּדּוּרִים בַּעֲרִיּוֹת, גִּדְּרוּ גַם בָּזֶה. גַּם מִמָּה שֶׁטֹּבֵעַ
הָאֲנוּשִׁי מִרְחִיקָה הִיא רַק מִפְּנֵי שֶׁכֵּן נִתְּגַדַּל בְּאִסּוּר תּוֹרָה, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁדִּקְרוּ
עֵינָיו שֶׁל יֵצֵר הָרַע בְּקְרוּבִים וְלָכֵן לֹא מִפְּתָה עָלֶיהָ, וְהוּא פָּהֳא דְבִקְשׁוּ בִּיצָה
וְלֹא מִצָּאוּ. וּבַתּוֹרָה כְּתִיב (במדבר יא, י) 'הָעַם בָּכָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ', עַל עֲסָקִי
מִשְׁפַּחְתּוֹתָיו שֶׁנֶּאֱסָרוּ לָהֶם (ספרי בהעלותך לב).

יבמות ג. כריתות ה. סנהדרין נא. עה: עו. פז: רמב"ם ה"א איסורי ביאה פ"ב, ספר המצוות
לא תעשה ש"ו, סמ"ג לאוין ק', סמ"ק ס' ש"ה, אבן העזר ס' ט"ז, יראים רכ"ג.

משנה הלכות

מיתתן מפורש בקרא. עיין ביבמות (ג).
ובסנהדרין (פז:).

בתו משפחה. ובתו משפחה אינו חייב עליה^ה,
ואם היתה שפחתו תלוי בשיטות הבאתי
לעיל^ט. ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

לן דאין עונשין מן הדין, אמר רבא אמר לי
ר' יצחק בר אבדימי ביבמות אתיא זימה
זימה' אתיא 'הנה הנה', ועוד מכח גזירה
שוה זו למדו באיזו מיתה נדון הבא על
בתו או על בת בתו, או על בת בנו, שאין

ג. עיין סנהדרין נח: ד. עיין בראשית יט, לז-לח. ה. בר"ר פב, ח. ו. שם פד, כא. ז. עיין יומא סט: ח. עיין
לעיל מצוה קצ"ג אות ד. ט. מצוות ק"צ קצ"ב קצ"ג, ולהלן מצוות קצ"ז קצ"ח ר' ר"א.

מצוה קצו

עֲרוֹת בֵּת אִשֶּׁת אָבִיךָ לֹא תִגָּלֶה (לא תעשה ק"ה)

הַזְהִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת בֵּת אִשֶּׁת אָבִיו בְּשִׁתְהִיָּה לֹא אַחֲתוֹ מֵאָבִיו וְלֹא מִן הָאֵם, שְׁנַאֲמַר (ויקרא יח, יא) 'עֲרוֹת בֵּת אִשֶּׁת אָבִיךָ לֹא תִגָּלֶה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. הֵנָּה בֹא הִלָּא הִזָּה לְחַיֵּב עַל הַבֹּא עַל אַחֲתוֹ שְׁתִּים, מְשֻׁם הַבֹּא עַל בֵּת אִשֶּׁת הָאָב וּמְשֻׁם אַחֲתוֹ, לְפִי שְׁאִשְׁתּוֹ כְּגֹפּוֹ, וְקִרְבַּת הַמּוֹלִידִים הִיא בֵּין מִן הָאָב וּבֵין מִן הָאֵם. 'אַחֲתָךְ הִיא', שְׁהֲרֹאִים מְכִירִים הָאֵם אוֹ הָאָב וְאוֹמְרִים אַחֲתוֹ הִיא (טעמי מצות (לר"מ הכבלי) לא תעשה קא). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד עֵין מַה שְׁכַתְּבֵנוּ (לעיל מצוה קצב) דִּד' מִיָּנִי אַחִיות

משנה הלבות

גדילה בבית בין האחין מותרת להם, ולא חיישנן למראית העין שנראית כאחותם, משום דאית ליה קלא^א. ועיין בחתם סופר (אבן העזר סי' ע"ו) באחד שהיה לו בנים והגדילן כולן מוחזקים בחזקת בניו, ועתה קם בנו הגדול ונשא אחות אביו בחופה וקידושין, ונתעוררו על זה אנשי היישוב שהוא דר עם ערוה שנשא דודתו, והשיב האב שזה אברהם אינו בנו אלא חורגו בן אשתו שילדה בהיותה פנויה, והיא משרתת בק"ק פרעשבורג ילדה אותו, והיא גם היא אמרה כן. והרב חקר ודרש מפי עדים יודעים כולם שהיתה משרתת בק"ק פרעשבורג וגם הילד בשמו אברהם, והחתם סופר ז"ל האריך הרבה ואסרה עליו משום דהוחזק כבנו עיין שם,

קצו) החיובים. הבא על בת אשת אביו, כלומר שנולדה לאביו מאשה אחרת שאינה אמו אבל היא אחותו מאביו, חייב עליה שתיים, אחת משום אחותו ואחת משום בת אשת אביו^א. והכי אמרו בגמ' יבמות (כב:) 'תנו רבנן הבא על אחותו והיא בת אשת אביו, חייב משום אחותו ומשום בת אשת אביו'. ואין בה מיתת בית דין אפילו בהתראה אלא כרת, וכל חייבי כריתות בהתראה לוקין, ובשווג חייב חטאת^ב. ואם התרו עליהם משום מלקות לוקין שמונים, כיון דהם ב' לאוין משתי שמות^ג.

מראית עין וחזקה. ומותר אדם בבית אשת אביו שיש לה מאיש אחר^ד, אפילו

קצו) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ד. **ב.** שם פ"א ה"ז, והל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פ"ח ה"א. **ג.** מנחת חינוך. **ד.** רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ג. אבן העזר סי' ט"ו סי"א. **ה.** רא"ש. ותשובות מהרי"ל סי' פ"א.

הן, והבא על אחת מהן פוגם בכנסת ישראל שנקראת אחותו, כמה דאף אמר (שה"ש ה, א) 'באתי לגני אחתי בלה', וכן אמר (שם, ב) 'אחתי רעיתי', והמשכיל יבין (עיין מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

יבמות כב: רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב, ספר המצוות לא תעשה ש"ג, סמ"ג לאוין ק"ד, אבן העזר סי' ט"ו.

מצוה קצו

ערוֹת אחות אביך לא תגלה (לא תעשה ק"ו)

הזהיר הקדוש ברוך הוא שלא לגלות ערוֹת אחות האב, שנאמר (ויקרא יח, יב) 'ערוֹת אחות אביך לא תגלה'.

מיִשְׁרְשֵׁי הַמִּצְוָה. גלה הכתוב כמה שישנה בה ואמר 'שאר אביך', משמע שישניהם הם גוף אחד, ואחות האב היא שאר הגוף של אב, נמצא שאותה מגלה ערוֹת אביך ממש, והנולדים משם יראו הרואים וישאלו בן מי זה העלם, כשיראוהו עז פנים כשאר בני הערוֹת, הם יגלו חרפת המולידים רשע בן רשע (עיין מעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה קג). לְבַד

משנה הלכות

ובחידושי הארכתי בס"ד. ונוהג בכל מקום וחיוב עליה, ולהחולקים לא לקי, ועל כל פנים ספיקא הוא.² ובכל זמן.

קצו) החיובים. הבא על אחות אביו בין מן האב בין מן האם, ואפילו אחותו מזנות או פסולה כגון ממזרת, חייב כרת. ואם התרו בו למלקות לוקה ובשווג חייב חטאת.³ והבא מן השפחה או הכותית לאו אחותו היא, ואם בא על שפחתו תלוי בשיטות הבאתי לעיל,⁴ ושיטת רב נטרונאי גאון דודאי שיחררה, ואם כן אחותו הוא

'ועמם שלום.' ובתורת כהנים (פר' אחרי פי"ג) "ערוֹת אחות אביך ואחות אמך לא תגלה' וגו' ועל כולן נאמר בסוף הענין (ויקרא יח, כט) 'ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם' ועמם שלום'. ופירש הרמב"ן ז"ל (שם) 'כי הכריתות הנזכרין בנפש בטחון גדול על קיום הנפשות אחרי המיתה, ובמתן שכר בעולם הנשמות וכו', הוא מה שאמרו רבותינו

קצו) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ה, והל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פי"ט ה"א. ב. במצוות ק"צ קצ"ב קצ"ג קצ"ה, ולהן מצוות קצ"ח ר' ר"א. ג. שם הל' גירושין פ"י ה"א. אבן העזר סי' ט"ו ס"י.

שְׁאִינוּ מִדֶּרֶךְ הַכְּבוֹד לְאָבִיו שֶׁבָּנוּ יֵשׂא אַחוֹתוֹ, שֶׁהֵם מִכְּמֶן אֶחָד יֵצְאוּ. וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּר הֵבֵא עַל אַחוֹת אָבִיו פּוֹגֵם בַּנִּצָּח שֶׁהוּא מְתִיחַד עִם הַפֶּחַד שֶׁהוּא אַחוֹת אָבִיו, וְכֵן הִסּוּר מְתִיחַד עִם הַהוֹד שֶׁהִיא אַחוֹת אָבִיו (מצוות דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

יבמות נד. כריתות כ. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב, ספר המצוות לא תעשה ש"מ שם"א, סמ"ג לאוין ק"ז ק"ז, אבן העזר סי' ט"ו, סמ"ק סי' ש', יראים סי' ר"כ.

מצוה קצח

עֲרֹת אַחוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה (לא תַעֲשֶׂה ק"ז)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרֹת אַחוֹת הָאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, יג) 'עֲרֹת אַחוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. מֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַחוֹת אָב, כִּי אִמְךָ וְאַחוֹתָהּ גּוֹף אֶחָד הֵן, מִקְצַת הַגּוֹף שֶׁל אִמְךָ כָּאֵן וּמִקְצַתוֹ נִשְׁאָר עִם אַחוֹתָהּ וְהֵם גּוֹף אֶחָד מְחֻלָּקִים, וְהֵבֵא עַל אַחוֹתָהּ כִּפָּא עַל אִמָּהּ, וְלָכֵן 'עֲרֹת אַחוֹת אִמְךָ

משנה הלכות

ובין שהיא אחותה מן הנישואין ובין מן הזנות ואפילו מנשים פסולות חייב כרת, ובעדים והתראה לוקה, דכלל הוא כל חייבי כריתות לוקין, ובשוגג חטאת קבוע^א. ואם בא אביו על השפחה או עכו"ם אינו נקרא אחותו. ואם בא על שפחתו תלוי בשיטות הפוסקים הבאתי לעיל^ב דודאי שחררה.

מצד האם. ותניא בגמ' יבמות (נד:) אין לי אלא אחות אביו מן האב ואחות האם מן האב, דמשפחת אב קרוייה משפחה, אחות אביו מן האם ואחות אמו מן האם מניין,

"מקרב עמם" ועמם שלום, כי הכרת של הנפש החוטאת יורה על קיום שאר הנפשות שלא חטאו, והם עמם שהם בשלום, עכ"ל. ועיין יראים כאן ובסביב ליראייו.

קרובות המותרות. ומותר אדם בבת אחי אביו, ואחי אביו מותר באשתו כשנתגרשה ונתארמלה ובבתו^ד. ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

קצח) החיובים. הבא על אחות האם בין שהיא אחות לאמו מן האב בלבד, או מן האם בלבד, וכל שכן משניהם,

ד. אבן העזר סי' ט"ו ס"ז. **קצח) א.** רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ה, והל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פ"ט ה"א. ב. מצוות ק"צ קצ"ב קצ"ג קצ"ה קצ"ז, ולהלן ר' ר"א.

לֹא תִגְלֶה' (עיין טעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה קג). גַּם כִּי יִהְיֶה אָסוּר מִפְּנֵי כְבוֹד הָאֵם, שְׁחֲרָפָה הִיא לָהּ שְׁתוּנָה אַחוּתָה עִם בְּנָהּ. וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד כִּי הִבָּא עָלֶיהָ פּוֹגֵם בְּיִסוּד, שָׁכַן הַיִּסוּד מִתִּיחַד בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אַחוּת אִמָּה, שֶׁהָיָה הַהוּד הִיא אִם הַיִּסוּד, וְהִיא אַחוּת הַתְּפָאֶרֶת שֶׁהוּא אָבִיו שֶׁל הַיִּסּוּד (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

מראה המקומות תמצא במצוה קצ"ז.

מצוה קצט

עֲרוֹת אָחִי אֲבִיךָ לֹא תִגְלֶה (לֹא תַעֲשֶׂה ק"ח)

הַזִּהְיִר הַקְרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא לְגַלוֹת עֲרוֹת אָחִי הָאֵב, שְׁנֵאֲמַר (ויקרא יח, יד) 'עֲרוֹת אָחִי אֲבִיךָ לֹא תִגְלֶה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא אָחִי הָאֵב וּמִפְּנֵי כְבוֹדוֹ, וְהוּא לֹא נוֹסֵף לְבַד שְׁעוֹכֵר עַל 'וְאֵת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה' (שם, כב), יִהְיֶה עוֹד אָסוּר לֹא זֶה (עיין חינוך). וְגַם לִשְׂא פָנִים לְמִדַּת הַבִּשְׁת כִּי הוּא עֲזוּת גָּדוֹל (עיין אברכנאל ויקרא יח, א-ל). וְדַע כִּי הַמִּשְׁגָּל הוּא דָּבָר מְרַחֵק

משנה הלכות

אביו, ובת אחי אמו, וכן מותר אחי אביו ואחי אמו באשתו בנתגרשה ונתארמלה, ובבתו¹.

קצט) החיובים. הבא על אחי האב, בין שיהיה אחי אביו מן האב

או מן האם, בין מן הנישואין ובין מן הזנות, ואפילו פסול חייב שתים, משום 'ואת זכר לא תשכב' וגו', ומשום 'ערוות אחי אביך לא תגלה'², ובעדים והתראה מיתתו בסקילה³, ובלא עדים בכת, ובשוגג חייב ב' חטאות⁴. והנשכב לא חייב אלא חטאת אחת⁵.

תלמוד לומר (בפר' קדושים, ויקרא כ, יט) 'ערוות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה', שאין תלמוד לומר להזהיר שכבר הזהיר כאן (בפר' אחרי), אלא בא ללמוד דאפילו מן האם. ודע דשבע נשים מן העריות שהם בכרת בלבדן ולא במיתת בית דין, ואלו הן, אחותו, ואחות אביו, ואחות אמו, ואחות אשתו, ואשת אחיו, ואשת אחי אביו, והנידה⁶. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות.

קרובות המותרות. ומותר אדם בבת אחי

ג. שם הל' סנהדרין שם. ד. אבן העזר סי' ט"ו סי"ז.

נִמָּאֵם בַּתּוֹרָה זִוְלָתִי לְקִיּוֹם הַמִּין, וְאַשֶּׁר לֹא יוֹלֵד מִמֶּנּוּ הוּא אָסוּר (רמב"ן ויקרא יח, ו). וְכָתְבוּ (ריאקאנטי בראשית יז, א. א. פר' לך לך ד"ה אני אל) דִּישׁ מִדְרָשׁ דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ לֹא בָּא עַל שָׂרָה עַד שֶׁלֹּא מָל, שֶׁלֹּא לְבַעַל שֶׁלֹּא לְצַדִּיק (וצריך לומר שֶׁמֶחֱלָה הָעוֹנָה). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד כִּי הָבֹא עַל אָחִי אָבִיו פּוֹגֵם פָּגָם גָּדוֹל בְּכָל ה' סְפִירוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, שֶׁכָּל בְּנֵי הַבְּנִין בָּאִים אֶל הַחֶסֶד וּמְתִיחָדִים עִמּוֹ לְמִשְׁךְ חֲסִדִּים לְהִתְקִים, כְּמָה דְּאֵתָ אָמַר (תהלים פמ, ג) 'עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה', וְהוּא אָחִי אָבִיהֶם, וְהוּא הַמְּשַׁפֵּיעַ עַל כָּלָם מִמָּה שֶׁמִּקְבֵּל מֵעוֹלָם הָרוּחָנִי, וְזֶה הַפֶּךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ וּבִלְבָּל סֵדֶר הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת שֶׁלְשָׁלַת הַקְּדוּשָׁה (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

סנהדרין נד. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, והל' שגגות פ"א, ספר המצוות לא תעשה שנ"ב, סמ"ג לאוין צ', יראים רכ"ב.

משנה הלכות

הלאוין נכללו בכרת בסוף הפרשה, אבל סקילה אין בהם.

מצד האם. ובהגהות משנה למלך כתב על דברי החינוך שאין הפרש בין אחי אביו מן האב או מן האם, וכתב דלא מצא דין זה מבואר, אלא דנראה מדסיים הכתוב (ויקרא יח, יד) 'אל אשתו לא תקרב', והוא דוקא באשת אחי אב מן האב, אם כן גם התחלת הכתוב דוקא אחי אביו מן האב וצריך עיון ע"כ דבריו. ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

התרו משום אחד. ודע דבכל מקום שמבואר אצלנו דחייב שנים אם התרו בו משום אחד וחייב מיתת בית דין, ושוגג על השני, חייב חטאת ולא אמרינן קם ליה בדרכה מיניה לענין קרבן. וכתב המנחת חינוך דאם התרו בו משום לאו דאחי אביו, וכן לעיל אם התרו בו משום לאו דאביו, ועל משכב זכר היה שוגג אינו חייב משום הלאו דאביו ואחי אביו סקילה, דלא כתיב סקילה רק גבי משכב זכר, אבל אלו

קצט) א. חינוך. **ב.** חינוך, והוא משום זכר כמבואר במנחת חינוך שיובא להלן. **ג.** רמב"ם הל' שגגות פ"א ה"ד. **ד.** מנחת חינוך אות ב. **ה.** עיין שם אות ג מתוס' בפסחים כט. ד"ה רבי. **ו.** ועיין במעיי"ה דף עב. אות ס"ו שכתב תירוץ על דבריו והביא ראיה להחינוך ז"ל.

מצוה ר

עֲרוֹת אִשְׁתְּ אָחִי אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה (לא תעשה ק"ט)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת אִשְׁתְּ אָחִי אָבִי, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, יד) 'אַל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב דִּדְתָּךְ הִיא'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. לְפִי שְׁאֵחִי אָבִי הִרִי הוּא כְּגֹפּוֹ כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ, וְשְׁנֵי קָרָא בְּאִשְׁתְּ דוֹד לֹמַר 'דִּדְתָּךְ הִיא', כְּלֹמַר אֵינָה רְחוּקָה מִמֶּךָ, כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁאֵאתָ לְדוֹדְךָ וְאִשְׁתּוֹ כְּגֹפּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁאֱמָרוּ בְּגִמְרָא (סנהדרין כח:) "דִּדְתָּךְ הִיא' בְּתַמְיָה, כְּלֹמַר אִשְׁתְּ דוֹד הִיא, אֶלָּא מִלְּמַד שֶׁהָאִשָּׁה כְּבַעֲלָה' (עיין מעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה קה). גַּם כִּי מִן הַכְּבוֹד לְאָבִי לְכַבֵּד לְאָחִיו וְאִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא כְּגֹפּוֹ, וְאִם אָחִי אָבִי הַגָּדוֹל הוּא גַּם אָחִיו חָיִב בְּכַבּוֹדוֹ, וְאֶפְלוּ אָחִיו הַקָּטָן, מִכָּל מְקוֹם מִן הַכְּבוֹד לְאָבִיו שֶׁמְכַבֵּד אֶת קְרוֹבָיו וְכָל שֶׁפֶן אָחִיו. וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד כִּי הָבָא עָלֶיהָ פּוֹגֵם בַּנִּצָּח, שֶׁפֶן הוּא מִתִּיחַד עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל

משנת הלכות

גילה', וכתביב התם (שם כה, מט) 'או דודו או בן דודו יגאלנו' מה להלן מן האב ולא מן האם, אף כאן מן האב ולא מן האם.

קרובות המותרות ושניות. אבל מדברי סופרים אסרו אשת אחי האב מן האם, ואשת אחי האם בין מן האב ובין מן האם, מכאן ואילך כגון אשת אחי אבי אביו מן האם, ואשת אחי אם אמו בין מן האב ובין מן האם מותרות¹, ואשת אחי אבי אביו מן האב מותרות, ויש מי שאוסר². ואשת אחי אבי אמו מן האב לכולי עלמא מותרת³. ועל השניות מכין מכות מרדות⁴. ודין הבא על

(ר) החיובים. הבא על אשת אחי אביו מן האב לאחר שנתארסה לדודו, ואין צריך לומר לאחר שנישאת לו, עובר בלא זה⁵, ודינו בחיי דודו כל זמן שהיא אשתו במזיד ובהתראה בחנק⁶. גירשה או לאחר מיתת דודו הרי הן בכרת, ואם התרו בהן למלקות לוקין⁷. ובשווג חייבים חטאת קבועה. ובחיי דודו בשוגג חייב ב' חטאות⁸.

מצד האם. ביממות בפרק הבא על יבמתו (נד:) פריך דודתו דפשיטא ליה לתנא דמן האב ולא מן האם מנא ליה, אתיא 'דודו דודו', כתיב הכא (ויקרא כ, כ) 'ערות דודו

(ר) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"א. ב. משום אשת איש כמבואר במנחת חינוך. ג. רמב"ם הל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פ"ט ה"א. ד. חינוך. ה. רמב"ם הל' אישות פ"א ה"ו. אבן העזר סי' ט"ו סי"ח. ו. אבן העזר שם. ז. שו"ת אלשיך סי' ל"ה. ח. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א ה"ח.

שְׁהִיָּא אִשְׁתְּ הַתְּפָאֶרֶת שְׁהִיָּא אָחִי אָבִיָּה, כִּי הַחֶסֶד וְהַתְּפָאֶרֶת לְפַעְמִים הֵם
אָחִים, וְגַם פּוֹגֵם בְּיִסוּד שְׁהוּא מְתִיחַד עִם הַמְּלָכוֹת שְׁהִיָּא אִשְׁתְּ הַנִּצָּח,
שְׁהִירִי מְקַבֶּלֶת מִמֶּנּוּ, וְהַנִּצָּח אַח הַתְּפָאֶרֶת שְׁהוּא אָבִיו שֶׁל הַיִּסּוּד (מצודת דוד
(רדב"י) מצוה קנו).

סנהדרין נד: רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב, ספר המצוות לא תעשה של"ב, סמ"ג לאוין ק"י,
יראים רכ"ב, אבן העזר סימן ט"ו.

מצוה רא

עֲרֹת פִּלְתָּךְ לֹא תַגְלֶה (לא תעשה ק"י)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָעַם קִדְּשׁוֹ שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת עֲרֹת אִשְׁתְּ בְּנוֹ אֶפְלוֹ
בְּבִנוֹ פָּסִיל, שְׁנַאֲמַר (ויקרא יח, טו) 'עֲרֹת פִּלְתָּךְ לֹא תַגְלֶה אִשְׁתְּ בְּנֶךָ
הִיא לֹא תַגְלֶה עֲרוֹתָה'.

משנה חלכות

קידושין, נתכוון דלא שביק איניש התירא
ואכל איסורא, אם כן הכא נמי אינו נאמן
ואסור², ועיין לעיל¹. וכן כל בן משמע ואפילו
ממזר³. ובמנחת חינוך כתב דנראה דלאחר
מיתת בנו אינו עובר בהתרו עליו על כלתו,
כי כלתו הפירוש כל זמן שבנו קיים, ואין
נראה כן דעת החינוך, וכן כתב להדיא ביראים
דבכל ענין מקרי כלה, וחייב גם לאחר מותו,
ובסביב ליראיו רמז לקרא ד'זנתה תמר כלתך'
הרי דאף לאחר מיתה קראו כתוב כלה, וקצת
יש לדחות דאין מזה ראייה שהיתה מיועדת
'לשילה', אבל דברי המנחת חינוך תמוהים.
וכן ראיתי שכתב בפשיטות בערוך השולחן
בין בחיי בנו ובין לאחר מותו. ואם בא עליה

השפחה עיין לעיל⁴. ונוהג בכל מקום ובכל
זמן בזכרים ונקבות.

(רא) החיובים. הבא על כלתו בין מן
האירוסין בין מן הנישואין
בין בחיי בנו ובין לאחר מותו או שגירשה
עובר על לאו זה וחייב סקילה בהתראה או
כרת בלא התראה ובשוגג חטאת קבועה⁵.

הפטורים. ואינו חייב על אנוסת ומפותת
בנו⁶. וכן אם נשא שפחה או
נכרית דלאו בת קידושין נינהו ואין זה בנו
בשום דבר, הבא על שפחתו לדעת רב
נטרונאי גאון דאמרינן ודאי שיחררה ובעל
לשם קידושין, ואפילו אמר שלא לשם

ט. במצוות ק"צ קצ"ב קצ"ג קצ"ה קצ"ז קצ"ח, והלחן ר"א. **(רא)** א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"א, והל'
סנהדרין פט"ו ה"י, והל' שגגות פ"א ה"ד. ב. שם הל' איסורי ביאה שם ה"ג. ג. עיין אבן העזר סי' ט"ו ס"י.
ד. מצוות ק"צ קצ"ב קצ"ג קצ"ה קצ"ז קצ"ח ר'. ה. חינוך.

מִשְׁרָשִׁי הַמִּצְוָה. כִּי אִם יִהְיֶה שְׂאִישׁ וְאָבִיו יִלְכוּ אֶל הַנְּעֶרָה יִהְיֶה שְׂטִיפֶת זָמָה מִתְרַבֶּה וְזָרָעַם מִתְעַרֵּב וּמִתְבַּלְבֵּל, וְלֹא יָדְעוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְאֶת בְּנָיו לֹא יָכִיר, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם יַחַס אָבוֹת יָדוּעַ, וְיִהְיֶה הַקְּלָקוּל רַב וּמִפְּרָסָם (עקידת יצחק (עראמה) שער סד). גַּם יָבֹא לְיָדֵי קִטְמוֹת רַבּוֹת בֵּין אָב וּבֶנּוּ, וְלִפְעָמִים אֲפֹלוּ לְיָדֵי רְצִיחוֹת. וְאִידָּהּ יִחַרְף וַיִּגְדֵּף הָאָב אֶת אִשְׁתּוֹ בְּנוֹ הַחֲכִיב עָלָיו (עיין אברבנאל ויקרא יח, א-ל). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד כִּי כָּל מִשְׁפָּחָהּ וּמִשְׁפָּחָהּ עֲנָף אֶחָד לְמַעְלָה, וְכִלְתּוֹ הִיא עֲנָף שְׁנָאֲצֵל מִבְּנוֹ כִּי הִיא בֵּת זֹוגוֹ, וְאִם יִשְׁפִּיעַ אַחֵר אֲצִלָּה חֵם וְחִלְיָה גֹוֶרֶם עֲקִירֶת הָעֲנָף מִן הָאֵילָן (עיין טעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה קו). וְהָבֹא עָלֶיהָ פּוֹגֶם בַּחֲסֵד שֶׁהִיא מְתִיחַד עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא כִּלְתּוֹ אִשְׁתּוֹ בְּנוֹ הַתְּפָאֶרֶת, וּפּוֹגֶם בְּאָבָא עֲלָאָה, שֶׁהִרִי הַתְּפָאֶרֶת הוּא בְּנוֹ וְכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא כִּלְתּוֹ (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

סנהדרין נד. כתובות ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, ספר המצוות לא תעשה שמ"ג, סמ"ג לאוין צ"ג, סמ"ק סי' שיד, יראים רכ"ד, אבן העזר סי' ט"ו.

משנה הלכות

בנו אסורה מדרבנן¹. אשת בן בן בתו מותרת². ואשת בן אשתו מותרת לו, ובן אשתו מותר באשתו³. ונוהג בכל מקום ובכל זמן, ועובר עליה במזיד ובהתראה חייב סקילה. אין עדים בכרת ובשווג מביא חטאת קבועה. ובחיי בן ב' חטאות. ועל השניות מכין אותו מכת מרדות⁴.

בחיי בנו חייב שתים, משום כלתו ומשום אשת איש⁵.

שניות וקרובות המותרות. שניות מדברי סופרים אשת בן בנו ואין לזה הפסק, וכל אשה ממנו אסורה עד יעקב אבינו, ואשת בן בתו בלבד⁶. ויש אומרים דגם אשת בן בת

1. רמב"ם שם ה"א. 2. שם הל' אישות פ"א ה"ו. אבן העזר שם סי"ט. 3. ב"ש סקי"ז ות"ה. 4. ט. אבן העזר שם. 5. שם סכ"א. 6. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א ה"ח.

מצוה רב

עֲרוֹת אִשֶּׁת אַחִיד לֹא תִגָּלֶה (לא תעשה ק"א)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת אִשֶּׁת אָח, שְׁנֵאמַר (ויקרא יח, טו) 'עֲרוֹת אִשֶּׁת אַחִיד לֹא תִגָּלֶה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. אַחֵר שְׁאִשְׁתּוֹ כְּגוֹפוֹ אִם בֶּן 'עֲרוֹת אַחִיד הִיא', וְחִרְפָּה וּבִזְיוֹן הָאִחָה הוּא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אָחִיו שְׁלֹא בְּמָקוֹם מִצְוָה (מַעֲמֵי מִצּוֹת (לר"מ הַבְּבִלִי) לֹא תַעֲשֶׂה קו). וְלֹא מִבְּעֵיט בְּאָחִיו הַגָּדוֹל שְׁחֵיב בְּכַבּוּדוֹ אֶלָּא אֶפְלוֹ אָחִיו הַקָּטָן מִמֶּנּוּ. וְכָל שֶׁכֵּן שְׂכִיבֹא דְּבָר זֶה לְקַטְמוֹת בֵּין הָאֲחִים, וְמָה טוֹב מֶה נָּעִים שֶׁכֶּת אֲחִים גַּם יַחֲדִי. וּבִמְדַרְשׁ

משנה הלכות

כרת וערירי. ובאשת אחיו מאמו אף כשלא הניח זרע חייב כרת וערירי, ומיתת בית דין לא מצינו באשת אחיו, וגם שניות אין באשת אחיו^ט. אבל ראיתי בסמ"ג (מצוה קט) אשת אחיו מאמו אין עונש ערירי אע"פ שהוא בכרת, כרת הוא שנענש מיתה בין חמישים לשישים שנה, כמו שאמרו (מ"ק כח). 'רב יוסף כי מטא לשיתין שנין עבד יומא טבא לרבנן, אמר פלטי לי מכרת, אמרו לי אם מכרת דשני פלטי מר, מכרת דיומי מי פלט מר' וכו'. ועוד יש ללמוד משם כיון שלא אמרו לו מכרת דבני מי פלט מר, מלמד שהוא נכרת ואין זרעו נכרת. ועוד אמרו שם 'מת קודם ששים זהו מיתת כרת', והא דלא חשיב ליה, משום כבודו של שמואל הרמתי שמת בחמישים ושנים שנה, שקיצר הקדוש

רב) חיובים. הבא על אשת אחיו בין מן האב ובין מן האם, ואפילו אחיו פסול, בחיי אחיו במזיד ובהתראה מיתתו בחנק^ק. ואם גרשה או בא עליה לאחר מיתת אחיו חייב כרת ובהתראה מלקות ובשווג חטאת^י.

פטורים. ובאשת אחיו מן האב לאחר מיתת אחיו אינו חייב אלא ביש לו בנים, אבל לא היה לו בנים מצוה לכונסה וליבמה, והיא יבמה האמורה בתורה^י. ואם היתה יבמה שחלצה ובא עליה החולץ, אינו אלא בלאו ד'לא יבנה' וחייב מלקות ויש חולקים^י. שני חורגין הגדלים יחד בבית מותר כל אחד באשת חברו, ולא חיישינן למראית העין לומר שנראה כאשת אחיו, דאית ליה קלא^י.

(רב) יב. ע"פ תהלים קלג, א. יג. חינוך, ומשום אשת איש כנ"ל במצוה ר. יד. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"א, והל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פ"ט ה"א. טו. רמב"ם הל' יבום פ"א ה"א וה"ז. אבן העזר סי' קנ"ו ס"א. טז. שם ה"ב, ובכסף משנה. יז. אבן העזר סי' ט"ו סכ"ג. יח. ערוך השלחן.

אִיתָא (בר"ר כב, ז) בִּי קִנְיָן הָרַג אֶת הַכֵּל בְּשָׁבִיל תְּאוֹמָה נּוֹסֶפֶת שְׁלָקָה. וְעַל דְּרֹךְ הַסּוּד דִּהֲבָא עָלֶיהָ פּוֹגֵם בְּנִצָּח שְׁהִיא מְתִיחַד בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא אִשְׁתְּ אָחִיו הַתְּפֹאֶרֶת (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

סנהדרין גר. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב, ספר המצוות לא תעשה שמ"ד, סמ"ג לאוין ק"ט, סמ"ק סי' ש"ה, יראים רב"ה, אבן העזר סי' ט"ז.

מצוה רג

עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּה לֹא תַגְלֶה (לא תַעֲשֶׂה קי"ב)

הַזִּהִיר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּה, שְׁנֹאֲמַר (ויקרא יח, י) 'עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּה לֹא תַגְלֶה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. מֶה שְׁאָמַר הַפֶּתוּב (שם) 'שְׁאֲרָה הִנֵּה זָמָה הִיא', וְהוּא לְגִנּוֹת הָעֲנִין לֹאֲמַר כְּשִׁיחָה עִם אַחַת, שְׁהִיא אִשְׁתּוֹ, יַחֲשֹׁב בְּאַחֲרֵת בְּעִבּוּר קִרְבָּתָם וְדַמְיוֹנָם, וְתַהֲיָה לוֹ שְׁכִיבַת שְׁתִּיחָן זָמָה, וְהִיא מְכַנִּי תַשַּׁע מִדּוֹת*. וְזֶה שְׁאָמַר בִּי 'שְׁאֲרָה הִנֵּה', לֹאֲמַר שְׁאֵלּוֹ אֲסוּרוֹת מִפְּנֵי שְׁהִי

משנה הלכות

אחר מיתת הראשונה הרי אלו בכרת, ואין בהם מיתת בית דין². ודעת הרבה פוסקים דדוקא הדורות למעלה כגון חמותו וכו' אין בהם מיתת בית דין לאחר מיתת אשתו, אבל למטה כגון בתה וכו' אף לאחר מיתת אשתו דינם בשריפה³. ובשוגג מביא חטאת קבועה⁴.

בלי קידושין. ודוקא כשנשאה בקידושין, אבל אם נאף אשה לא נאסרו עליו קרובותיה, אלא שרבנן גזרו שלא ליקח לכתחילה קרובת אשה שנאף עמה בחייה,

ברוך הוא את ימיו שלא יראה במיתת שאול, הרי דמדמה זה לכרת, ושמואל הרמתי הרי בנים היו לו שנאמר (שמואל א ת, א ג) 'ויהי כי זקן שמואל וגו'. ולא הלכו בניו בדרכיו⁵, הרי למדת שבכרת הוא נכרת ואין זרעו נכרת, עיין שם. ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

רג) החיובים. מי שנשא אשה ואחר כך בא על בתה בעדים ובהתראה שניהם נשרפין הבוועל והבת, אבל אין לראשונה (כלומר אמה) חטא שהרי בהיתר נשאה, ואם בא על השניה

רג) א. נדרים כ: ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ז-ח, והל' סנהדרין פט"ז ה"א. ג. עיין שם במגיד משנה. ד. רמב"ם הל' שגגות פ"א ה"ד.

קרובות זו לזו (רמב"ן ויקרא יח, יז. טור הארוך על התורה שם). גם כי יגרם לקטמות אמה ובתה. ואם בשתי אחיות אין לעשותן צרות זו לזו, כל שכן אשה ובתה שלא לפרד בין הדבקים. ועל דרך הסוד הבא עליה פוגם באבא עלאה שכן מתייחד בבינה ובפחד, וכן החסד מתייחד בפחד והוד, וכן פוגם בתפארת שהוא מתייחד ומזדוג באשה ואמה מלכות ופחד הוא חמותו (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

יבמות צו. סנהדרין עו. רמב"ם איסורי ביאה פ"א-ב, וה"ל אישות פ"א, ספר המצוות לא תעשה של"ז של"ח של"ט, סמ"ג לאוין ק"א ק"ב ק"ג, אבן העזר סי' ט"ו, סמ"ק סי' ש"ה ש"ז ש"ז, יראים ר"ז.

מצוה רד

עֲרוֹת אִשָּׁה וּבֵת בְּנָה (לא תעשה קי"ג)

הזהיר הקדוש ברוך הוא שלא לגלות ערות אשה ובת בנה, שנאמר (ויקרא יח, יז) 'את בת בנה לא תקח'.

משנה הלכות

אינו בכלל לאו זה ומדרבנן חייב לגרש אחת. ואם בא על אשה ובתו היינו שממנו נולדה חייב שתים, אחת משום בתו ואחת משום אשה ובתה^א. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות.

רד) החיובים. המקדש אשה ובא על בת בנה בחיי אשתו, בין לשם אישות ובין לשם זנות בעדים ובהתראה חייב שריפה, ובלי עדים כרת, אם בא עליה לאחר מיתת אשתו הרי הוא בכרת, ובשוגג חייב חטאת

שמה תבוא לבקר אצלה ויבואו לידי איסור כרת, כיון שלבו גס בה, ואם כנס לא יוציא^ב. **תפיסת קידושין בעריות.** ובכל עריות המבוארין כאן אין קידושין תופסין בהם, וכן שתי אחיות, חוץ מנידה, דמבואר בש"ס (יבמות מט.) דחייבי כריתות אין קידושין תופסין בהם^ג. קידש אשה ובתה בבת אחת אין קידושין תופסין בהם, דכל שאינו בזה אחר זה בבת אחת נמי אינו^ד.

שאר פרטים. הגיורת שנתגיירה בתה עמה

ה. עיין חינוך להלן מצוה רו. ו. עיין אברבנאל ויקרא יח, א-ל, בשם אבן כספי על התורה. ז. רמב"ם הל' איסורי ביאה שם ה"י"א. אבן העזר סי' ט"ו סי"ג. ח. רמב"ם הל' אישות פ"ד ה"ב. אבן העזר סי' ט"ו ס"א. ט. קידושין נא. רמב"ם שם פ"ט ה"א. אבן העזר סי' מ"א ס"ב. י. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ד ה"א והט"ו. יורה דעה סי' רס"ט ס"א וה"ה. יא. שם פ"ב ה"ו.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. הַנֶּאֱמָרִים בְּאִשָּׁה וּבִתָּהּ. גַּם שְׁלֹא יָבֹאוּ לְיָדֵי קִטְמוֹת הָאִם עִם בְּנָה וּנְכֵדָהּ, וְזִלְזוּל גְּדוֹל הוּא לְהָאִם הַזְקֵנָה מוֹלֶדֶת הַבֶּן, לְהִיּוֹת נְכֵדָתָהּ וְיֻצְאֵי יְרֵכָה צָרָתָהּ לָהּ, וּבִקְלָלָהּ כְּתִיב (ע"פ ישעיה מ"ז, יז) 'מִתְרַסֵּן וּמִתְרִיבֵן מִמֶּךָ יֵצְאוּ'. עוֹד כָּלֵל גְּדוֹל אָמְרוּ בְּעֵרִיּוֹת, דִּהְתֵּרוּ הֶרְחוּקִים לָבֹא זֶה בְּזֶה כְּדֵי לְהִרְאוֹת סִמְנֵי הַיְחוד, וְנֶאֱסְרוּ הַקְרוֹבִים יוֹתֵר מִדָּאֵי לָבֹא זֶה לְזֶה לְפִי שְׂהִיָּה בִּינֵיהֶם פְּרוּד, כִּי מֵאֲלָה נִפְרְדוּ עַל יְדֵי הַתּוֹלְדָה. כִּי הַקְרוֹבִים הֵם דְּמִיּוֹן הָעֲנָפִים הַמִּתְפַּשְּׁטִים מִן הַשֶּׁרֶשׁ כְּמוֹ שְׁכַתְבָּנוּ לְעִיל (מצוה קצב), וְהַפְּרוּד הוּא נֶגֶד הַיְחוד וְאֵינּוּ סוֹכֵל הַקְרָבָה, וְלָכֵן נֶאֱסְרוּ אֵלּוּ (רבינו בחיי ויקרא יח, ו). וְעַל דֶּרֶךְ הַפֶּסֶד הֵבֵא עָלֶיהָ פּוֹגֵם בְּאִבָּא עֲלָאָה, שְׂהִירֵי הוּא מִתְיַחַד עִם הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא בֵּת בֶּן אִשְׁתּוֹ, שְׂהִירֵי הַבִּינָה הִיא זִוְגָתוֹ וְהַחֲסֵד הוּא בְּנָה וְהַמַּלְכוּת הִיא בֵּת בְּנָה שֶׁל זִוְגָתוֹ, וְכֵן פּוֹגֵם בְּתַפְאֶרֶת (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

מראה מקומות תמצא במצוה ר"ג.

משנה הלבית

בה, ויהיה חיוב כרת לאחר שנשא בתה, ולאחר מיתתה מותר לכתחילה, ואפילו בחיי אמה אם נשאה אין מוציאין מידו כיון שאין זה אלא משום גזירה, ויזהר שהאם לא תבוא אל ביתו.¹

שניות. שניות מדברי סופרים בת בן בן אשתו, אם אב אב אב אשתו, אם אב אשתו, אם אב אב אשתו. ועל השניות לוקין מכת מרדות.² ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

לדעת הרמב"ם.³ ויש חולקין דאפילו לאחר מיתה הוה בשריפה.⁴

בלא קידושין. ודוקא שקידש אשה, אבל בא על אשה בזנות אף שילדה ממנו מכל מקום בתה אחרת מאיש אחר מותרת לו, דבעריות אלו כתיב לשון קיחה 'ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה' (ויקרא כ, יד) וקיחה היא לשון קידושין.⁵ ומיהו מדרבנן אסור ליקח אותה כל זמן שאמה בחייה, כדי שלא יזנה עמה כשתבוא לבקר אצל בתה, ולבו גס

(רד) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ז-ח, והל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פט"ו ה"א. ב. עיין מגיד משנה הל' איסורי ביאה שם. ג. קידושין ב. יא: ד. רמב"ם הל' איסורי ביאה שם ה"א. אבן העזר סי' ט"ו סי"ג. ה. רמב"ם הל' אישות פ"א ה"ו. אבן העזר סי' ט"ו סי"ד-ט"ו. ו. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א ה"ח.

מצוה רה

עֲרוֹת אִשָּׁה וּבֵת בִּתְּהָ (לא תַעֲשֶׂה ק"ד)

הַזֶּהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְגַלוֹת עֲרוֹת אִשָּׁה וּבֵת בִּתְּהָ, שְׁנֵאֲמַר (ויקרא יח, יז) 'וְיָאֵת בֵּת בִּתְּהָ לֹא תִקַּח'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. הַנֶּאֱמָרִים לְמַעַלָּה. עוֹד לְהוֹדִיעַ שָׂאִין רְאוּי לְהַשְׁפִּיעַ לְאִשָּׁה וּבֵת בִּתְּהָ, שֶׁהָאִשָּׁה הִיא הָאֵילָן וּבֵת בִּתְּהָ הִיא הַפְּרִי הָאֵילָן, וְאֵין רְאוּי לְתוֹלְדָה רַק הָאֵילָן לְבָדוֹ וְלֹא הַפְּרִי הַמְּחַבֵּר עִמּוֹ, וּכְאֲשֶׁר יִפְרֹד הַפְּרִי מִהָאֵילָן אִזִּי רְאוּי לַעֲשׂוֹת פְּרִי כִּי אִזִּי הִיא אֵילָן לְבָדוֹ. וּכְשֶׁנֶּשָּׂא

משנה הלבות

(לאוּיִן מִצְוָה ק"י) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ 'וּבִירוּשְׁלַמִּי מִסְקִינָן שִׁישׁ נָשִׁים אַחֲרוֹת אֲסוּרוֹת מִפִּי הַקְּבֵלָה וְהֵם נִקְרְאוֹת שְׁנִיּוֹת, וְעֹשְׂרִים נָשִׁים הֵם וְאֵלּוּ הֵן. (א) אִם אִמּוֹ וְאֵין לָהּ הַפֶּסֶק. (ב) אִם אֲבִי אִמּוֹ בִּלְבַד. (ג) אִם אֲבִיו וְאֵין לָהּ הַפֶּסֶק. (ד) אִם אֲבִי אֲבִיו בִּלְבַד. (ה) אִשְׁתִּי אֲבִי אֲבִיו וְאֵין לָהּ הַפֶּסֶק. (ו) אִשְׁתִּי אֲבִי אִמּוֹ בִּלְבַד. (ז) אִשְׁתִּי אַחִי הָאֵב מִן הָאֵם בִּלְבַד. (ח) אִשְׁתִּי אַחִי הָאֵם בֵּין מִן הָאֵב בֵּין מִן הָאֵם (וְאֵין לָהּ הַפֶּסֶק).¹ (ט) כֶּלֶת בְּנוֹ וְאֵין לָהּ הַפֶּסֶק. (י) כֶּלֶת בֶּתוֹ בִּלְבַד. (יא) בֶּת בֶּת בְּנוֹ בִּלְבַד. (יב) בֶּת בֶּן בְּנוֹ בִּלְבַד. (יג) בֶּת בֶּת בֶּתוֹ בִּלְבַד. (יד) בֶּת בֶּן בֶּתוֹ בִּלְבַד. (טו) בֶּת בֶּת בֶּן אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד. (טז) בֶּת בֶּת בֶּת אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד. (יז) אִם אִם אֲבִי אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד. (יח) אִם אֲבִי אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד. (יט) אִם אִם אִם אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד. (כ) אִם אֲבִי אִם

רה) החיובים. הַמִּקְדָּשׁ אִשָּׁה וּבֵת עַל בֵּת בֵּתָה, בֵּין כַּשֶּׁרָה וּבֵין פְּסוּלָה וְאִפִּילוֹ מִמְזֻרָת, בֵּין לֶשֶׁם אִישׁוֹת בֵּין לֶשֶׁם זִנוּת חַיִּיב שְׂרִיפָה, וּבִלְאֵי הַתְּרָאָה כֶּרֶת, וְאִם בֵּת עָלֶיהָ לֵאחֹר מִיתַת אִשְׁתּוֹ הִרִי הוּא בִּכְרֶת, וּבִשְׁוֹג חַיִּיב חֲטָאֵת.² וְדוּקָא כְּשִׁקִּידֵשׁ אִמָּה, אֲבָל נֶאֱפָר עִם אִמָּה לֹא נִאֲסָרָה עֲלֵיו בֵּת בֶּתוֹ. וּמִדְּרַבָּנָן גָּזְרוּ גַם בַּהּ מִשּׁוּם שְׁמָא יִבְאוּ לְבִקְרָה וְהוּא גַם בַּהּ יִבְאוּ לִידֵי אִיסוּר כֶּרֶת, וְאִם הַכֵּנִיס לֹא יוֹצִיא³ (וְעֵיִין לְעִיל מִצְוָה ר"ד).

שניות וכלל השניות. וְאֵלּוּ אֲסוּרִים מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים בֶּת בֶּת בֶּת אִשְׁתּוֹ, אִם אִם אִשְׁתּוֹ, וְעַל הַשְּׁנִיּוֹת אִם עֶבֶר וְנִשָּׂא מִכֵּין עָלֶיהָ מִכּוֹת מִרְדּוֹת, וְכּוֹפִיִן אוֹתוֹ לְהוֹצִיא, וְאֵין הוֹלֵד הַנוֹלָד מִהֵן מִמְזֻרָה. וְכֹתֵב הַסֵּמ"ג

רה) א. רַמְבַּ"ם ה' אִיסוּרֵי בִיָּאָה פ"ב ה"ז-ח, וְהִל' שִׁגְגוֹת פ"א ה"ד, וְהִל' סְנֵהֲדִירִין פט"ו ה"א. ב. שֵׁם הִל' אִיסוּרֵי בִיָּאָה שֵׁם ה"א. אֲבָן הַעֲזוֹר ס' ט"ו ס"ג. ג. רַמְבַּ"ם ה' אִישׁוֹת פ"א ה"ו. אֲבָן הַעֲזוֹר שֵׁם ס"ד. ד. רַמְבַּ"ם ה' אִיסוּרֵי בִיָּאָה פ"א ה"ח, וְהִל' אִישׁוֹת פ"ד ה"ד. אֲבָן הַעֲזוֹר ס' ט"ו ס"א, וְעֵיִין ס' ד' ס"ג. ה. בִּפְסָקִי מִהֲרָא"י ס' קע"ב תִּמָּה עַל מָה שִׁכְתֵּב דֹּאִין לָהּ הַפֶּסֶק, וְכֹתֵב דְּלִית נִגְר וְבֵר נִגְר דִּיפְרָקִינֶיהָ. ו. וְעֵיִין בְּשו"ע אֲבָן הַעֲזוֹר ס' ט"ו דִּקְיָמָא לֶן כְּהֲרָא"ש דֹּאִין לָהּ הַפֶּסֶק. ז. וְעֵיִין בְּשו"ע אֲבָן הַעֲזוֹר שֵׁם דִּקְיָמָא לֶן דֹּאִין לָהּ הַפֶּסֶק.

הָאֵם תַּחֲלֶה שֶׁהִיא הָאֵלֶּן בֵּת בְּתָהּ מִחֻפְּרָת אֵלֶיהָ בְּקֶרֶבָה, וְלֹכֵן 'לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתֶיהָ' (טעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה קי). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוּד שֶׁהָבֹא עָלֶיהָ פּוֹגֵם לְמַעַלָּה, שֶׁכֵּן הַחֶסֶד מְתִיחַד עִם הַפֶּחַד וְהוֹד וּמִלְכוּת, שֶׁהֵם אִשָּׁה וּבֵת בְּתָהּ, וְכֵן אָבֹא עֲלָאָה מְתִיחַד עִם הַבִּינָה וְהַפֶּחַד וְהַהוֹד, שֶׁהֵם אִשָּׁה וּבֵת בְּתָהּ, וְכֵן מְלַמֶּטֶה לְמַעַלָּה הַתַּפְאֶרֶת מְתִיחַד עִם בְּנִסָּת יִשְׂרָאֵל וְהַפֶּחַד וְהַבִּינָה, שֶׁהֵם אִשָּׁה וְאָמָה וְאֵם אָמָה (מצודת דוד (רדב"י) מצוה קנו).

מראה המקומות עיין מצוה ר"ג.

מצוה רו

עָרוֹת אִשָּׁה וְאַחֻתָּהּ (לֹא תַעֲשֶׂה קמ"ו)

הַזִּהְיִר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָעַם קָדְשׁוֹ שֶׁלֹּא לִקַּח אָחוֹת אִשְׁתּוֹ בְּחִיָּהּ, וְאַפְלוּ גֵרֵשׁ אִשְׁתּוֹ אַחֻתָּהּ אִסּוּרָה עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, יח) 'וְאִשָּׁה אֶל אַחֻתָּהּ לֹא תִקַּח לְצָרָר לְגִלּוֹת עֲרוֹתֶיהָ עָלֶיהָ בְּחִיָּהּ'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. מִפְּרֵשׁ בִּקְרָא, 'לְצָרָר' פְּרוּשׁ לְשׁוֹן צָרָה זֶה לָזוֹ, כִּי הָאָדָם הַשְּׁלֹמִים יַחֲפִץ בְּשְׁלֹמִים בְּרִיּוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן אוֹתָן שֶׁהִטְבַּע מְחִיבֵן לְהִיּוֹת שְׁלֹמִים וְאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם וְלֹא קִטְטָה וְתַחֲרוּת תָּמִיד כָּל הַיּוֹם (חינוך).

משנה הלכות

אשתו בלבד, עד כאן. ואף שהבאתי מהן במקומן כל אחד, הצגתי כאן יחד להרוצה ללמוד אותם בקצרה.

אשת חמי. ומעשה היה בפרובינצא באחד שהיה טבח טבח ויינו מזוג לישא אשת חמיו ואפסדיה רבינו תם לסעודתיה^ט. וקיימא לן לחומרא, ואם נשא כרב אין

(רו) החיובים. הנושא אשה, או אפילו רק קידשה, נאסר באחותה כל זמן שהראשונה קיימת, בין שהיא אשתו ובין שגרשה, מתה הראשונה מותר באחותה

ח. ועיין רמב"ם הל' אישות פ"א ה"ו. ט. תוס' יבמות כא. ד"ה ומותר באשת חמיו, הובא בהגהות מיימוני הל' אישות פ"א ה"ו אות א. י. עיין אה"ע סי' ט"ו סכ"ד, וב"ש שם.

והדבר ידוע שמכאיו יותר כשהצרה באה מאחותה, לבר שהיא אסור ערוה. ומה שהתרו בזווג יעקב אבינו הרבה טעמים נאמרו בזה, או משום דאין אחוה לגוי, או משום דבחוץ לארץ היתה, או משום דקדם מתן תורה הוה, ועוד טעמים אחרים. עוד אשפילך שיש בדינו קבלה של אמת שנשא יעקב אבינו בנות לבן, ומשה רבנו בת כמר, ויהושע רחב הזונה, ושלמה המלך את בת פרעה, ושמשון את דלילה, כל אלו החתונות עשאם סמא"ל ברשות יוצר כל, והחכים שיהיה בהן אסור ערוה ועבודה זרה כי חשב לרעה, ונהפך הוא שלא היה יכול לקטרג עליהם מפני שהם קרוביו, ונמנע מכל הנקמות, והוא רחום יכפר (מעמי מצות (לר"מ הכבלי) לא תעשה קיא). ועל

משנה הלכות

מחמת קול בעלמא^א. וכתב ביראים וזה לשונו 'ובהלכות גדולות מצאתי רביעית שבאשתו שניה ולא הבנתי מהו', ועיין בסביב ליראיו שם, קידש אשה והלכה למדינת הים, ובאו עדים שמתה ונשא אחותה, ואח"כ נודע לו שלא מתה, אסור בשתייה. ואם הלכה אשתו הנשואה ובאו עדים שמתה אשתו ונשא אחותה ואח"כ באה אשתו, אשתו מותרת לו, ובקרבנות שניה נחלקו הפוסקים אי מותר^ב. ויש לומר דלזה כיון רבינו הבעל הלכות גדולות שבאשתו שניה ודו"ק. ודע דהחינוך כתב דהעושה בה קידושין מתחייב, והמנחת חינוך כתב דלא מצא דין זה דיהיה אסור לקדש חייבי כריתות, ובמחילת כבוד תורתו אישתיטתיה דברי הסמ"ג (לאוין ק"ח) וזה לשונו 'מוכח בפרק האומר (יבמות צז). ששני

לעולם, ואחותה נקראת בין מן האב ובין מהאם ואפילו מזנות^ג חוץ משפחה^ד ועכו"ם^ה. ואם בא עליה במזיד ובהתראה למלקות לוקה, ובלא התראה חייב כרת, ובשוגג חטאת קבוע, וכן בכל חייבי כריתות^ו.

חלות קידושין. ולא תפסו בה קידושין. והוקשו כל העריות כולן, חוץ מגידה, לאחות אשה דלא תפסי בהן קידושין^ז.

איסורים מדרבנן. ומדרבנן אסרו שלא ליקח אחות זקוקתו מן היבום, כגון מי שהיה לו אח ומת בלא בנים שזקוקה ליבום או חליצה, אסור לישא אחותה ואחות חלוצתו בחייה, היו שני אחים וחלץ אחד מותר השני באחותה^ח. וכל היכא דצריכה גט מדרבנן אחותה אסורה, ואפילו לא גרש אלא

(רו) א. עיין רמב"ן בראשית כו, ה. ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ט. אבן העזר סי' ט"ו סכ"ו. ג. עיין לעיל מצוה ק"צ קצ"ב קצ"ג קצ"ה קצ"ז קצ"ח ר' ר"א ד. אבן העזר סי' ט"ו ס"ו. ה. רמב"ם הל' שגגות פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פ"ט ה"א. ו. רמב"ם הל' אישות פ"ד ה"ב. אבן העזר שם ס"א. ז. רמב"ם הל' יבום פ"א ה"ג-י"ד. אבן העזר סי' קנ"ט ס"ה, וסי' קס"ב ס"ג. ח. אבן העזר סי' ט"ו סכ"ו בהגה. ט. שם סכ"ז.

דָּרֶךְ הַסּוּד כִּי הִבָּא עָלֶיהָ פּוֹגֵם בַּתְּפָאֶרֶת שְׁמִתִּיחַד עִם ב' אֲחִיּוֹת שָׁהֶם
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל זִוְגָתוֹ, וְהַהוּד שֶׁהִיא אֲחוּתָהּ, שְׁשִׁיתִיהֶן מִדַּת הַדִּין מְקַבֵּלָה
מִן הַפֶּחַד, שֶׁגַם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עָקַר קִבְלָתָהּ מִן הַצָּפוֹן, וְלָכֵן נִקְרְאָה מִדַּת
הַדִּין הַרְפָּיָא (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנו).

יבמות נא. צו. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ב, ספר המצוות לא תעשה שמ"ה, סמ"ג לאוין
ק"ח, סמ"ק סי' ש"א, יראים רמ"ז, אבן העזר סי' ט"ו.

מצוה רו

דִּין אִשָּׁה נָדָה (לא תעשה קמ"ז)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לָבֹא עַל אִשָּׁה נָדָה וְלֹא יִקְרַב עָלֶיהָ,
שְׁנַאֲמַר (ויקרא יח, יט) 'וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדָּת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב, וְזָכָה גַם
בֶּן בְּכָלֵל לָאוּ זֶה.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. מֶה נִשְׁכַּתְּכֵנוּ לְעֵיל (מצוה קפא-קפב). וְעָקַר גְּדוֹל בִּיְדֵינוּ כִּי
רָצָה הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁיִהְיוּ תּוֹלְדוֹת עִם קִדְשׁוֹ טְהוֹרִים וְזָכָאִים
בְּנֵי אֵל חַי (מעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה קיב), וְלָכֵן הִרְחִיק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵהֶם

משנה הלכות

לפנויה לאשת איש ובעולה*. ונחלקו
הפוסקים בלא הרגישה שנפתח המקור אי
הוה דאורייתא או דרבנן¹.

דרבנן ומדברי סופרים שכל אשה הרואה
כתם דם אפילו על בשרה או על
בגדיה, אף על פי שלא הרגישה ואף על פי
שבדקה עצמה ולא מצאה דם, הרי זו טמאה
וכאילו מצאה דם לפניו בבשרה². ומהתורה
אפילו ראתה דם עד בין השמשות של יום
שביעי טובלת בערב וטהורה היא³.

מקראות נכתבו באחות אשה, אחד לכתחילה
שאסור לקדשה דכתיב (ויקרא יח, יח) 'לא
תקח' לא תקדש, ואחד בדיעבד שאם קדש
אותה אין קידושין תופסין לו בה ולוקה עליה,
דכתיב (דברים כד, ב) 'ויצאה מביתו והלכה
והיתה לאיש אחר' ולא לקרובים' עד כאן,
וצריך עיון גדול. ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

ריז) נידה מהתורה. אשה הרואה דם היוצא
מן המקור עד בית החיצון, הרי זו
טמאה נידה ז' ימים. ואין חילוק בין בתולה

(ריז) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ה ה"ב. יו"ד סי' קפ"ג. ב. עיין שו"ת משנה הלכות ח"ב סי' ס"ו. ג. רמב"ם
הל' איסורי ביאה פ"ט ה"א-ב. יו"ד סי' ק"צ ס"א. ד. רמב"ם שם פ"ד ה"ו, ופ"ו ה"ב.

כָּל טְמֵאָה וְלִכְלוּד, וְכָל נֶזֶק וְכָל דָּבָר הַמְבִיֵּא לְיַד חֲלִי (חינוך כאן, ולעיל מצוה קסו). תִּדְרַע שְׁהָרִי אֶפְלוּ הַגּוֹיִם שְׁלֹא קִבְּלוּ הַתּוֹרָה מִרְחִיקִים אֶת הַנֶּגֶד, וְרָחַל בְּאִמְרָה לֵלְכֵן כִּי דֶרֶךְ נָשִׁים לָהּ מִיַּד עֶזֶב הַבֵּית וַיֵּצֵא הַחוּצָה וְאִף לֹא דִבֵּר עִמָּה כָּלוּם (רמב"ן בראשית לא, לה). וְעוֹד יֵשׁ טַעַם בְּדִבְרֵי כִּי שְׁלֹא יִהְיֶה בַּעֲלָה כְּרוֹךְ אַחֲרֶיהָ כָּל שְׁעָה בְּתַרְנֻגּוֹל הַזֶּה, וְלִכֵּן הִרְחִיקָה מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה יָמֵי טְמֵאָתָהּ (מצודת דוד (רדב"ן) מצוה קנט), וְהִפְלִ לְטוֹבַת הָאָדָם, וְכִדְרָפִי מֵאִיר, דָּאֵמַר רַבִּי מֵאִיר מִפְּנֵי שְׁרָגִיל בָּהּ יִקוּץ בָּהּ, עַל כֵּן אִמְרָה תּוֹרָה תִּהְיֶה טְמֵאָה ז' יָמִים כִּי שִׁתְּהָא חֲבִיבָה עַל בַּעֲלָה כְּשֶׁעָתָה כְּנִיסָתָהּ לַחֲפָה

משנה הלבות

טהורה היא, אינה נאמנת, ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת, ומי שאינו רוצה להאמין לה היא מידת חסידות^א. בתולה בועל בעילת מצוה אפילו שופעת דם באמצע הביאה גומר ופורש מיד^ב. דיני כתמים רבים הם ואי אפשר לפורטם, ואשרי היודעים.

הרחקות. אסור הבעל ליגע באשתו, וכן היא בו, אפילו באצבע קטנה, ולא יתן או יקח מידה לידו, ואינה מצעת לו המיטה בפניו, ואינה מוזגת לו הכוס רק על ידי שינוי, ואינה מרחצת לו פניו ידיו ורגליו אפילו בלי מגע כגון ששופכת עליו מים, ואין אוכלין בקערה אחת, ואין עושין כל דבר שהוא משום חיבה ומביא לידי קירוב^ג.

טהרתה וחיובים. ואינה יוצאה מידי טומאה לעולם עד שתטבול במ' סאה מים

מראות דמים. ומהתורה אין מטמאין אלא חמשה דמים, ועכשיו שנתמעטו הלבבות כל שיש בו מראה אדמימות או שחרות טמא, אבל הירוק והלובן אף על פי שהוא עבה כדם טהור^א. ונאמנת אשה לומר כמראה זו ראיתי ואבדתיה, והחכם פוסק על פי דבריה^ב.

פרטי דינים. ואחר שפסקו דמיה צריכה הפסק טהרה, וכשתתחיל למנות ז' נקיים צריכה בדיקה בערב ובבוקר^א. אשה שיש לה וסת קבוע, כלומר שיש זמן קבוע אימתי רואה דם, כגון מכ"ח לכ"ח בחודש, והוקבע כן ג' פעמים, הרי זו בחזקת טהורה כל הזמן הזה, וצריך לפרוש ממנה סמוך לווסתה^ב. ראתה דם אינה מטמאה למפרע^ג. אשה שאמרה טמאה אני, וחזרה ואמרה

ה. בראשית לא, לה. ו. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ה ה"ז, וראב"ד שם הי"ב. והל' טומאת משכב פ"א ה"ח. ח. יו"ד סי' קפ"ח ס"א. ז. יו"ד סי' קפ"ח ס"ב. ט. יו"ד סי' קצ"ו ס"א. ועיין לעיל במצוה קפ"ג. ט. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ח ה"א וה"ג. יו"ד סי' קפ"ד. י. רמב"ם שם פ"ט ה"ג. יא. רמב"ם שם פ"ד ה"י. יו"ד סי' קפ"ה ס"ג. יב. רמב"ם שם פ"ה ה"ט יו"ד סי' קצ"ג. יג. רמב"ם שם פ"א ה"ח-י"ט. יו"ד סי' קצ"ה.

(נדה לא:). וְעַל דֶּרֶךְ הַסּוֹד כִּי דָמִים הִטְמָאִים בָּאִים מִכֶּחָ זֶה־מַּת הַנֶּחֱשׁ
שֶׁהִטִּיל בְּחֻהָ, וּבִמְקוֹהָ שָׂרוּמֹז בַּחֶסֶד, שֶׁהוּא 'מְקוֹה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ',
מִכָּל טְמָאָה תִּמְהַר (מצודת דוד שם).

מס' נדה. מכות יד. שבועות יח: רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ד, ספר המצוות לא תעשה
שמ"ז, סמ"ג לאוין קי"ד, סמ"ק רצ"ג, יראים קצ"ב, יורה דעה סי' קפ"ג.

מצוה רח

מוֹזְרָעָה לֹא תִתֵּן לַמֶּלֶךְ (לא תעשה קי"ז)

הַזֵּהִיר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹא לְמִסֵּר מִקְצַת בְּנָיו לְהַעֲבִירם לַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר
(ויקרא יח, כא) 'וּמוֹזְרָעָה לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֶּלֶךְ'.

מִיִּשְׂרָאֵל הַמְצֻחָה. לְפִי שֶׁמִּמְלִיכוֹ עָלָיו, וּלְשׁוֹן 'מֶלֶךְ' לְשׁוֹן אֲדָנוּת
וְשִׁלְטָנוּת. וְאָמַר 'לַמֶּלֶךְ' בְּפִתְחָהּ, כְּלוּמַר לֹא מֶלֶךְ, שֶׁאִינוּ מֶלֶךְ,
שְׂמוּעִים הֵם לְקִרְאוֹתָיו מֶלֶךְ (מעמי מצות (לר"מ הכבלי) לא תעשה קיד). גַּם כִּי לְמֹאן
דָּאֻמַּר שֶׁהוּא שְׂרַפְתָּ הַבֶּן^{טו}, וְדָאֵי שְׂרָאוֹי לְהַרְגוֹ בְּשָׂבִיל זֶה דְּרוּצָה הוּא,

משנה הלכות

ועושים איתו שיקוצים ומחזירין אותו לאביו
ואביו מעבירו על גבי האש"י. ודעת רש"י
והרמב"ם^ט דלא הוה שורפו, אלא העבירו
באש וזה היה העבודה והבן נשאר חי. ודעת
הרמב"ן ז"ל^{טא} שהיה מעבירו בלהב אש עד
שנשמתו יצאה. ואין חילוק בין זרע כשר
לזרע פסול^{טב}. ואינו חייב אלא במעביר מקצת
זרעו, ואם נשאר לו אפילו נכד כבר חייב.
העביר כל זרעו פטור כיון שעשה עבירה כל
כך גדולה לא יהא לו כפרה^{טג}.

כשרים לטבילה^{טו}. והבא עליה קודם שטהרה
משהערה בה בעדים ובהתראה למלקות
לוקה, ובלא התראה חייבים כרת, ובשוגג
חטאת"י (ועיין לעיל מצוה קס"ו). ונוהג בכל
מקום ובכל זמן.

רח) גדר האיסור. המוסר מקצת בניו למולך
חייב סקילה, וזה עבודתו, היו
מדליקין אש גדולה, והאב מוסר בנו או בתו
או בן בנו או בן בתו כל יוצאי חלציו עד סוף
כל הדורות לכומרים עובדי המולך ומשרתיו,

יד. ע"פ ירמיה יד, ח. טו. רמב"ם שם הט"ז. יו"ד סי' קצ"ז ס"א. טז. רמב"ם שם פ"ד ה"א וה"ג, והל' שגגות
פ"א ה"ד, והל' סנהדרין פ"ט ה"א. **רח**) א. עיין רמב"ן ויקרא יח, כא. ב. רמב"ם הל' עכו"ם פ"ו ה"ג-ד-ה.
ג. סנהדרין סד: ד"ה שרגא דלבני. ד. שם ה"ג. ה. בויקרא יח, כא. ו. שם ה"ה. ז. סמ"ג שם. הובא במהרש"א
סנהדרין סד: ד"ה ומזרעך.

וְגִדּוֹל עֲוֹנוֹ מִנְּשֹׂא. וְעַל יוֹצֵא חֲלָצִיו לֹא חָס, לָכֵן אֵין לְחוּם עָלָיו. וְנִחְלָקוּ הָרָאשׁוֹנִים ז"ל לָמָּה נִתְיַחַד הַמֶּלֶךְ בְּמִצְוָה בְּפָנֵי עֲצָמָה וְלֹא הָיָה בְּכָלֵל שָׂאָר עֲבוּדָה זָרָה, וְאָמְרוּ לָפִי שֶׁהוּא עֲנִין מִחֲדָשׁ בְּעֲבוּדָתָהּ שְׂאִינָה מִד' הָעֲבוּדוֹת הַיְדוּעוֹת, וְלִכְךָ נִתְיַחַדָּה הָאֲזִיזָה בּוֹ (רמב"ן ויקרא כ, ה). וְהַחֲנוּךְ כָּתֹב בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם לָפִי שֶׁהָיוּ אֲדוּקִים בָּהּ הַרְבֵּה בְּזִמְנֵי שְׁנֵתָנָה הַתּוֹרָה. גַּם כִּי הָעֲנִין מְכַעֵר בְּיוֹתֵר. וְלִפְיֶכָךְ הַחֲמִירָה הַתּוֹרָה כָּל כָּךְ בָּהּ. וְטַעַם שְׂאִינֵנו חַיִּב בְּשִׁהְעֵבִיר כָּל זֶרְעוֹ, רַק בְּמִקְצַת זֶרְעוֹ, דִּכְיֹן שֶׁעָשָׂה עֲבָרָה כָּל כָּךְ גִּדּוֹלָה לֹא יֵהָא לּוֹ בַּפֶּרָה (סמ"ג לאוין מ. מהרש"א סנהדרין סד: ד"ה ומוזרע).

סנהדרין ס: רמב"ם הל' עכו"ם פ"ו, ספר המצוות לא תעשה ז', סמ"ג לאוין מ', סמ"ק סימן ס"ה, יראים ע"ט.

משנה הלבית

עבודתו או בהעברה או בשריפה, עכ"ד. ולפי עניות דעתי יש לומר כגון שהעביר עצמו ונכבה האש או כיוצא בו. ועיין חידושי הר"ן (סנהדרין סד:) שפי' בדברי הרמב"ן שיש שלא היו עוברים רק פעם אחת או שנים ונשארים בחיים, ויש שהיו מפליגים בהעברה פעמים רבות עד שהיו נשרפין, עכ"ד.

שאר פרטים וכללים. ונחלקו עוד ז"ל אי מולך הוה עבודה זרה או רק מחוקות הכהנים, עיין ביראים ובסמ"ג. והעובד עבודה זרה בעדים ובהתראה מיתתו בסקילה ובלא התראה בכרת, ובשוגג חייב חטאת". ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות. ולמאן דאמר דעבודה זרה הוא נהג גם בעכו"ם.

פרטי דינים. מסר בנו לכומרים ולא העביר, העביר ולא מסר פטור". העביר אחיו ואחותו או שהעביר עצמו פטור".

מעביר עצמו. והרדב"ז ז"ל הקשה לשיטת הרמב"ן ז"ל היכי משכחת מעביר עצמו פטור כיון שנשרף, ותירץ דיש לומר בדוחק שפטור מעונש עולם הבא משום עבודה זרה, וחייב משום מאבד עצמו לדעת, או העביר עצמו עד שנשרף ונעשה טריפה, שכבר עתיד למות ונתקיימה עבודת המולך סלקא דעתך אמינא שידונו אותו בית דין משום דעבד עבודה זרה, קמ"ל דפטור דכתיב 'מזרעו נתן למולך', ואפשר נמי דלמאן דאית ליה הכי סבירא ליה דבכל גוונא הוי דרך

מצוה רמ

מִשְׁכַּב זָכָר (לא תעשה קי"ח)

הַזְהִיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לִשְׁכַּב אֶת זָכָר מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, כב) 'וְאֵת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. כִּי הוּא פֶּעַל מְגַנֶּה נִמְאָם וּמְכַעֵר, וְאִפְלוּ הַגּוֹיִם מִמִּיתִין עָלֶיהָ, מְלַבֵּד מֵה שֵׁישׁ בּוֹ מֵהִשְׁחָתַת הַזֶּרַע אֲשֶׁר בּוֹ מִתְקִים הַמִּין הָאֲנוּשִׁי. וְאִין רְאוּי לְאָדָם לְהִתְנַוֵּל בְּדַבָּרִים כְּאֵלֶּה, וְאִפְלוּ לִשְׂא זִקְנָה וּקְמָנָה אֲסָרוּ מִטַּעַם זֶה^א, וְכָל שֶׁבֶן בְּזָכָר. וּבִמְעֻשָׁה מְגַנֶּה הַזֶּה מְהַפֵּךְ כְּנֶגֶת הַיִּצְרָה,

משנה הלבית

ישראל לעכו"ם ללמדו ספר או אומנות, מפני שכולם חשודים על משכב זכור, וישראל קדושים הם ואין חשודים על זה^ב.

אזהרה ועונש. ואזהרה לנשכב דרשו חז"ל (סנהדרין נד:): מ'לא תשכב' (ויקרא יח, כב), ועונש סקילה מהכתוב (שם כ, יג) 'ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם דמיהם בם' (סנהדרין נד:). ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים.

בני נח ועבדים. ובני נח בכלל הלאו הזה, וכן עבדים^ג. ודע דכתב הרמב"ם ז"ל דלא ניתנו שיעורים לבני נח וחייבים כל זמן שיש להם דעת, ולפום ריהטא אפילו עד שלא נעשו בן ט' שנה ויום אחד אם הם בני דעת, ואולי דקודם בן ט' שנים אין הביאה ביאה כלל וצריך עיון. ובעבד שיצא מכלל בן נח ולכלל ישראל לא בא, הבאתי במקום אחר

(ט) החיובים. הבא על הזכר לרצון משהערו (היינו הכנסת עטרה) נתחייבו שניהם השוכב והנשכב, במזיד ובהתראה סקילה, ובלא התראה כרת, ושוגג חטאת קבוע, היה אחד גדול ואחד קטן פחות מבן ט' שנים ויום אחד שניהם פטורין מדאורייתא, ומכין הגדול מכת מרדות, ואם היה הקטן יותר מבן ט' שנים ויום אחד ולא הגיע ל"ג שנה הגדול חייב סקילה בין שבא עליו ובין שמביא הקטן על עצמו, והקטן פטור מדאורייתא^ד, ומכין אותו מדרבנן.

ספק זכר. הבא על אנדרוגינוס דרך זכרותו חייב, דרך נקבתו פטור מדאורייתא, ומכין אותו מכת מרדות מדרבנן, הטומטום אסור מדרבנן, ואנדרוגינוס מותר לישא אשה^ה.

אזהרות דרבנן. ומפני חשש משכב זכור אסרו חז"ל שלא למסור תינוק

(ט) א. יבמות מד. רמב"ם הל' איסורי ביאה פכ"א הכ"ו. ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א הי"ד, והל' שגגות פ"א הי"ד, והל' סנהדרין פט"ו הי". ג. הל' איסורי ביאה שם הט"ו. ד. חינוך, אבן העזר סי' כ"ד. יורה דעה סי' קנ"ג ס"א בהגה, ובביאור הגר"א באבן העזר שם. ה. רמב"ם שם פי"ד הי"ח, ובהל' מלכים פ"ט הי"ה.

שְׁנֵאֹמֶר (בראשית ה, ב) 'זָכַר וּנְקָבָה בְּרָאשׁ וְגו', וְזֶה הַפֶּךְ הַקְעָרָה עַל פִּיהָ וְכָפַר בְּמוֹתָהּ ה' שֶׁעָשָׂה לוֹ עֵזָר כְּנֻגָּדוֹ. וְתִדְעַ שֶׁאִפְלוּ הַפְּעָלִי חַיִּים הַבְּהֵמוֹת וְהַעוֹפּוֹת אֵין מְזוּדָּגִין אֶלָּא זָכַר וּנְקָבָה, כִּי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה יִתְקַיֵּם הַמִּין (מצודת דוד (רדב"ז) מצוה קנז).

סנהדרין נד: רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, והל' שגגות פ"ד, ספר המצוות לא תעשה ש"צ, סמ"ג לאוין צ"ד, אבן העזר סי' כ"ד, וראים רל"א.

מצוה רי

לֹא תִשָּׁכַב עִם בְּהֵמָה (לֹא תַעֲשֶׂה קי"ט)

הַזִּהְיִר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא לִשְׁכַּב עִם הַבְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, וְשֶׁלֹּא לְהַבְיֵא שׁוּם בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף עָלָיו, שְׁנֵאֹמֶר (ויקרא יח, כג) 'וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטִמְאָה בָּהּ'.

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה. שֶׁחֶפֶץ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שָׂמוּ שִׁיחֵיו כָּל הַמִּינִים שֶׁבָּרָא בְּעוֹלָמוֹ עוֹשִׂין פְּרוֹת לְמִינֵיהֶן, וּלְפִיכָךְ עַל הָרַב אֵינָם מוֹלִידִים זֶה מִזֶּה, כִּי עִם מַעֲטִים הַדּוֹמִים בְּטִבְעָם, וְגַם אֵלֶּה לֹא יִצְלִיחוּ זֶרַעַם, כְּמוֹ שֶׁיִּדְוַע בַּפְּרָדוֹת שֶׁבָּאוֹת מִשְׁנֵי מִינִים וְאֵינָם פְּרוֹת וְרְבוֹת, וְכֵן אֵילָן

משנת הלכות

העוף אי חייב סקילה, וכתב וספק בידי עד יבוא מורה צדק. ובשו"ג האדם חייב חטאת והבהמה פטורה.²

טריפה. הבא על הטריפה, אפילו נשחטו רוב הסימנים חייב דדינה כחיה, התיז ראשה ובא עליה פטור, אפילו עדיין מפרכסת, דמתה היא לכל דבריה.³ הבא על בן פקועה חייב.⁴ טריפה שרבע את הבהמה

דזמן חיובו מבין י"ב שנה ויום אחד כאשה וצריך עיון.

(רי) החיובים. השוכב עם בהמה חיה ועוף, בין כדרכה ובין שלא כדרכה בין גדולה ובין קטנה אפילו ביום לידתה במזיד ובהתראה משהערה חייבין מיתה הבהמה והאדם, ובלא התראה האדם בכרת והבהמה בסקילה.⁵ והיראים נסתפק בבא על

(רי) א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א הט"ז, והל' סנהדרין פט"ו ה"י. ב. שם הל' איסורי ביאה שם הי"ח, ובהל' שגגות פ"א ה"ד. ג. הל' איסורי ביאה שם הי"ב. ד. חולין עד: מנחת חינוך.

הַמֵּרַב מִשְׁנֵי מִיָּנִי אֵילָנוֹת לֹא יִצְלִיחַ לַעֲשׂוֹת פִּירֵי כְמוֹהוּ, וְכָל שָׁפָן הָאָדָם שֶׁהוּא מִבְּחַר כָּל הַמֵּינִים שֶׁנִּבְרָא בַּצֶּלֶם אֱלֹקִים^ה, אֵין רָאוּי שִׁיתַּעֲרֵב בְּמִין הַבְּהֵמָה הַפְּחוּת וְהַגָּרוֹעַ (חינוך). גַּם שֶׁמֶעֱרַב צוֹרֵת קוֹנֹו בְּצוֹרֵת בְּהֵמָה, וְהַשּׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה מִשְׁרָה עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה, דּוֹמֵיָא דְּבִלְעָם שֶׁהִיא בּוֹעֵל אֶתֹנּוּ כִּדֵּי שֶׁתִּשְׁרָה עָלָיו רוּחַ הַטְּמֵאָה^ו (מעמי מצות (לר"מ הבבלי) לא תעשה קטן. ועיין מצורת דוד (רדב"ז) מצוה קנו). גַּם כִּי בְּהִתְעַרֵּב שְׁנֵי הַמֵּינִים מִכְּחֵישׁ סֵדֶר הַבְּרִיאָה, שֶׁכְּתוּב^ז 'לְמִינֵהוּ' בְּכָל דָּבָר וְדָבָר (מעמי מצות שם קיו. ומצורת דוד שם).

סנהדרין נד: כ"ק נה. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"א, ספר המצוות לא תעשה שמ"ח שמ"ט,
 סמ"ג לאוין צ"ה צ"ו, אבן העזר סי' כ"ד רע"ב רע"ג.

משנה הלכות

טומטום ואנדרוגינוס. טומטום ואנדרוגינוס
 אם באו על בהמה פטורין מספק,
 דאפשר הם נקבה, אך אם הביאו בהמה
 עליהם חייבים ממה נפשך, דאם הם נקבות
 חייב כבהמה שרבעה אשה^ה.

כללים. ונוהג בכל מקום ובכל זמן, ונוהג בבן
 נח^ו, ואסור להעמיד בהמה אצל בן
 נח משום דחשודים על רביעה, וחביבה להם
 בהמתם של ישראל יותר מנשותיהן, ומכל
 מקום בזמן הזה שהמלכות עונשין על זה
 מותר^ז.

אם בפני בית דין בעל חייב, ושלא בפני בית
 דין פטור משום דהוה עדות שאי אתה יכול
 להזימה^ה.

קטן. קטן בן ט' שנים ויום אחד ולמעלה
 שבא על הבהמה הוא פטור והבהמה
 נסקלת, ומכל מקום ראוי לייסרו כפי ראות
 הבית דין. קטנה שנרבעה מבהמה, הבהמה
 נסקלת, משום דבא תקלה על ידה, והיא
 פטורה ומייסרין אותה, ובאונס פטורה, ובקטן
 אם היה פחות מבן ט', וכן בקטנה בפחותה
 מג', אף הבהמה אינה נסקלת^ט.

ה. בראשית א, כו. שם ט, ו. ו. עיין סנהדרין קה. ז. בראשית א, יב כא כה. ח. סנהדרין עח. מנחת חינוך.
 ט. רמב"ם שם הי"ז. י. מנחת חינוך. יא. רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"ה-ו. יב. ע"ז כב: ויו"ד סי' קנ"ג ס"א.